

A X P L O C K A R E N.

STOCKHOLM, Tisdagen den 24 November 1829.

ÖfversteLieutenant Adlerstam.

(Forts. och slut.)

Alltså och emedan Norbergs borgenärer, såsom hans rätts innehafvare, genom boets Sysslomån lemnat Svaranderne det af dem hos Banken i behörig tid företedde bevis, att Konkursmassan ej hade något anspråk på köpeskillingen: gravations-beviset innehölle, att hemmanen ej voro besvärade med annan in-teckning än den Banken innehade, samt den omständighet, att Postmästaren Klase sökt in-teckning den 9 Mars 1824, destomindre kunnat gifva Banken a-ledning förmoda, det någon del af köpeskillingen borde honom tillkomma, som Banken, efter hvad omförmåldt är, förment att hemmanen ej förr än vid auktionen d. 18 i samma månad kommit ur Norbergs eller hans rätts innehafvares ågo, och det varit Banken bekant, att Norberg redan år 1820 aftrådt sin egendom till borgenärernes förnöjande, helst Banken, enligt hvad ett af dess Ombudsman till Hof-Rätten ingifvet protokell utvisade, bevakat den i hemmanen in-tecknade fordran i konkursen, efter hvilken början någon in-teckning för Norbergs skuld icke kunnat åga rum; och Svaranderne således i laga tid hos Banken visat, att de, hvilka efter Bankens åsigt, voro berättigade tillgodonjuta den del af köpeskillingen som öfversteg Bankens fordran, blifvit till fullo förnöjde; ty och enår stadgandet i Kongl. Förordningarne den 19 Augusti 1789 och d. 18 December 1823 ej kunde hafva afseende på sådan händelse som den ifrågavarande, der de, hvilka skulle hafva anspråk på köpeskillingen för den försålde panten, förklarar sig vara till

fullo förnöjde, och ett så beskaffadt förklarande måste anses lika gällande som hade köpeskillingen blifvit till Banken inbetald, pröfvade Hof-Rätten rättvist att, med ogillande af Bankens Kommissariers och Banko-Fullmäktiges förr omförmålte beslut, förklara Svaranderne berättigade att tillgodonjuta det om hemmanen Norkåer och Strömsvik afslutade köp; i följd hvaraf, och då den senast å egendomarne den 30 Juni 1825 förrättade auktion således komme att återgå, Banken skulle åligga att för Svaranderne utfärda Köpebref; och blefvo Svaranderne jemväl befriade från de böter, tre procent af köpeskillingen, hvartill Banken ansett dem genom bristande betalning hafva gjort sig förfallne, men rättegångs-kostnaden qvittades Parterne imellen."

Kgl. HofRättens åsigt af saken synes vara, så riktig, att man blott genom ett obestriddigt factum kan öfvertygas om, att denna åsigt i Högsta Domstolen förkastades. Nedre Justitie-Revisionens utlåtande var också högst gynnande för lagarne och för Hr Adlerstam. Nu får man se hvad Ständerne göra. Den ersättning, Hr Adlerstam pretenderar, är visserligen för hög; men den ersättning, BancoUtskottet föreslagit, är väl ock alldeles för låg. Om Utg. finge som compromissarie afdöma denna affair, skulle han tilldela Hr Adlerstam differencen emellan det Bancovärde egendomen hade och den summa, hvarföre den inropades, samt den så besynnerligt från Hr Adlerstam tagne gródan och sedan 6 procents årlig ränta på capitalet. Detta skulle väl göra 12 å 13,000 R:dr; och ehuru svårt och obehagligt för Staten, att så der göra förluster, måste man dock i första rummet afse rättvisa och billighet — samt framför allt ihåg-

komma, att Staten icke får begagna den yttersta advocatur, för att genom blott juridiska formaliteter få rätt, då den har uppenbart moraliskt orätt. Om man i allmänhet ogillar den medborgare, som, emot moralisk öfvertygelse (sin eller opinionens), begagnar lagens bokstaf, för att vinna en sak, — huru mycket mer måste man då icke af Staten vänta åsidosättandet af alla juridikens chikaner, och att den grundar sina anspråk blott på lagens och moralitetens gemensamma bud — och om desse någon gång komma i collision, preferera billighetens före laglighetens. Hvad nu Hr Adlerstam enskilt beträffar, så har Staten emot honom en särskilt skyldighet — den nemligen, att icke låta honom betala de misstag, som Statens lagar, af honom icke stiftade, orsaka. Man får väl ock tro, att Riksens Ständer ur dessa synpunkter betrakta saken, och tillerkänna Hr Adlerstam, om ej full, dock anständig ersättning.

Näringsfrihet.

Då Näringsfrihets-frågan ännu icke är definitivt afgjord, tar Utg. sig den friheten införa det yttrande, han vid 1825 års Riksdag afgaf till Lag- och Oeconomix-Utskottens plenum. — Det ingår icke i detaljer, det är sannt; men det innehåller dock en och annan, visserligen icke ny, men ofta öfverhoppad och bortkastad sanning.

"I enlighet med den anhållan jag vid sessionens början gjorde, ber jag nu att få till Protocollet anteckna min reservation emot hela det beslut Utskotten fattadt, rörande Näringsfriheten; hvarjemte jag får åran förklara, att jag alldeles icke deltagit i något af dem, på följande skäl:

Lika med så många andra, har också jag hört omtalas nödvändigheten af en ändring i de så kallade SkråFörfattningarne. De så ofta öfverklagade olågenheterna af Monopolier och Privilegier, hafva åfven ljudit i mina öron, och föranledt, åfven hos mig, den önskan, att nå-

gon utvåg kunde uppiinnas, hvarigenom dessa olågenheter upphörde. Med begärlighet emot-såg också jag det nya förslaget till förändring och förbättring af HandtverksStadgan; — men min väntan blef alldeles bedragen, och, sedan jag med uppmärksamhet genomläst det gamla SkråReglementet, och de nu projecterade förändringarne, nödgas jag, åfven med fara att för mina åsigtter ömkas, upprigtigt tillstå att jag anser de för hundrade år sedan uppställde grunder för Handtverkerierna, vida nyttigare för Landet, än de nu projecterade förändringarne. För att icke alldeles missförstås, anser jag mig dock böra nämna, att jag härvid har uttryckligt afseende på det hela i uppställningen och icke på en hop af det reglementariska, som gern tål ändring. Med detta förutsättande, vill det synas mig, som nästan alla de olågenheter man öfverklagade, icke haft sin grund i Författningen, utan i dennas öfverträdande; och man har mer än hundra gånger vid detta Riksmöte sagt, att missbruk icke bör komma under Ständernas pröfning. Jag förklarar höglidligt, att jag icke ålskar gamla former och att jag är så liberal som trots någon, men jag är icke och skall aldrig bli någon Ultra.

Utän att på minsta sätt vilja klandra de Herrars öfvertygelse, som tänka annorlunda, erkänner jag dock öppet att jag skulle nödgas beskylla mig för öfverdrift, om jag delade de af Beredningen föreslagna grunder.

Visserligen klingar ordet *Näringsfrihet* mycket väl, och ordet *Skråtvång* faller i örat som en dissonance; men om man upplöser dissonancen, så torde man lätt komma till den harmoniska accorden af *Lagbunden Rättighet och Skyldighet* — då deremot en för vidt utsträckt Näringsfrihet ljuder nästan lika med *sjelfsväld*. Man säger att hvarje menniska har en naturlig rättighet att få till sitt gagu använda sina krafter. Så var det ock i medeltiden, och ingen annan låg under då, än den som inga krafter hade.

Jag tror att samhällsinrättningen är en balance emot dessa naturkrafter för fria utöfning. Jag tror att dessa rättigheter böra vara

limiterade, och om jag äfven skulle vara böjd att erkänna *principen*, ända till dess användande i att upphäfva Skrårättningarne, äfven om jag ville medge det abstract vackra och Thesenliga i detta användande, så nödgas jag dock alltid bestrida, att denna theorie här practiseras — och det ur det skäl, att jag anser följderna blifva för Staten och den enskilde högst fördelrfliga. Man synes haft egentligt afseende på låtlheten för ynglingen att tidigt blifva sin egen. Jag tror ej detta är i allmänhet nyttigt. Våra förfäder hade åtminstone en annan tanka, och jag är ännu i denna sak af deras. Visserligen är det sannt, att vi bli Gubbar förr än de blefvo det, men deraf slutar jag ej att vi förr bli män. Man skulle kanske kunna säga att vår mannaålder är kortare. Deremot har man alldeles icke med ömhet betraktadt den ålderstegne. Jag tror att det system, som gör det nödvändigt för ynglingen att arbeta för Gubben, för att deremot som gubbe i sin ordning betjenas af andra, är vida mänskligare och samhällsenligare än ett sådant, som sätter ynglingen i tillfälle att tidigt få arbeta för egen räkning och sedan på sina gamla dagar bli lemnad åt sitt eget arbete ensam, likasom han i sin ungdom lemnade de gamle. Man må icke invända, att han genom flit och arbete kan förvärfva sig en sparpenning, tillräcklig att lefva af på gamla dagar. Någon lycklig Köpman kan möjligtvis på få år förvärfva ett capital, men ibland Handverkarene finnes *ju nu redan* högst få förmögne, och ännu sämre måste det bli efter detta system. Staten förlorade sina påräknade inkomster, och finge emottaga de gamle på Fattighusen. Jag förespår att snart nog efter antagande af detta system, få Ständerna vara betänkte på att anlägga RiksFattighus. Äfven jag är icke okunnig om att Handverkare preja och fuska; men begge delarne äro blott missbruk som kunna lagligen afhjelpas. Jag är icke nog egenkär eller nog litet underrättad att våga tro mig, genom denna framställning, kunna afvärja ändring i grunderna för SkråFörfattningarne; men jag har an-

sett mig böra, för egen tillfredsställelse, öppet aflägga min bekänelse. Såsom följd af ofvanstående, föreslår jag vördsammast, att Rikens Höglofl. Ständer hos Kongl. Maj:t i underdånighet frambara den önskan, att SkråReglementet af år 1720 varder i dess grunder bibehållet, och blott afseende göres å dess reglementariska brister, dem Kongl. Maj:ts vishet bäst förmår inse, och i hvars händer Borgare-Ståndet också nedlagt sina underdåniga önskingar i denna våg."

Abindarraez och Xarifa.

Spansk Nouvelle af Voss.

(Fortsättning och slut.)

Knappt framskimrade den unga dagen, knappt började solstrålarne kyssa daggen ifrån blommornas kinder, förrän Borgvaktaren på långt håll upptäckte en sky af damm. Allt strömmade ut i fria luften; Grefven med de ålskande skyndade till håst emot det raska tåget, som under tiden hade nalkats borgen. Då de hade uppnått de ankommande och den fruktade fadrens blixtrande öga träffat dottern, kastade hon sig, tillika med den ålskade, för fadrens fötter och bad om förbarmande. Hvarken Rodrigo eller hans följeslagare blefvo utan tårar vid denna syn.

"Jag öfverlemnar Dig, Alkaide", började Grefven, "tvenne fångar, som Du väl känner, och det utan all lösepenning; må Du behandla dem, som det ägnar en Fader och Riddare!"

Tårar perlade utför den djupt skakade faderns kinder och lofvade, säkrare än ord, uppriktigheten af försoningen. De lycklige, öfverraskade af en så oförmodad utgång, ilade till borgen, der Grefven genast gjorde anstalt till förmålningen. Jag skall aldrig förgåta denna händelse. — Rikt begåfvade, vände Maurerne

tillbaka; ur stånd att med ord uttrycka sin tacksamhet, försökte de att med rika återskänker tillkännagifva den.”

Här slutade sångaren sin berättelse, och sällskapet lemnade snart salen, för att deltaga i de öfrige lustbarheter, som den unge Grefven föranstaltat.

Gårdfarihandlande.

Poliskammarens Protocoll för i går ger ett bidrag till nyttan af Gårdfarihandeln, den våra filantroper så högeligen förfakta. Några handelsbokhållare ifrån Ulricæhamn bodde tillsammans i ett rum i Svartens gränd och en betydlig stöld föröfvades der för 2 å 3 dagar sedan. Genom inbrott blefvo 2:ne kistor, tillhörige sårskilte personer, uppbrutne och ur den ena tagne vid pass 700 R:dr, ur den andra 550 R:dr. Genom Polisbetjentens skarpsynthet o. s. v., upptäcktes dock snart, att den, som sagt sig förlorat 550 R:dr, ingenting ågt, utan att just han uppbrutit sin egen, jemte sin kamrats kista, och derur tagit de uppgifne penningarne, hvilka han dock ingalunda förstört, utan som återfingos, på 20 R:dr när, hvarmed han betalt 2:ne skulder. Efter hvad ransakningen vidare upplyste, hade den olycklige tjuften, redan för 2 år sedan alldeles afsigkommen i handelsväg, hvarken kunnat erhålla varor eller penningar på credit; men, vand vid handel och anställd som handelsman, icke heller kunnat *med heder* återgå till plogen. Denne bonddräng hade troligen blifvit en bra karl, om han ej blifvit (till följe af sin födsel i de 7 Håraderna) tvungen att arbeta sig upp till handelsman, under det att Vermlånningar kanske sköta den jord, af hvilken han eljest skulle haft föda och lugn.

Rådmanstvalet i Fredags.

Förlidne Fredag förrättades Rådmanstval i Hufvudstaden, då Herrar Harlingsson, Holm och Gråå erhöilo de flesta rösterna, den första 47 eller nästan enhällig kallelse, de sednare några och trettio hvardera. Få val af dylik art hafva blifvit så allmänt gillade af opinionen, som detta. Man kan icke annat än glädja sig åt en så stor enhällighet i det goda. De trenne candidaterna äro allmänt erkände för hederliga och skickliga män. Herr Harlingsson hade den sällsynta lyckan, att då han första gången sökte Rådmanbeställningen, erhöil han andra rummet med några och trettio röster, andra gången på samma sätt — och nu nära enhällig kallelse. Rygtet berättar, att Herrar Holm och Gråå ämna, i hvad på dem ankommer, icke lägga något hinder i vägen för Herr Harlingssons utnåmmande, den de sjelfve anse mera meriterad genom en längre tjenstebana. Om man får tro detta, så hedrar det i sanning både Herr Harlingsson, som förtjent ett sådant bemötande af sina rivaler, och desse, som så oegennyttigt följa sin öfvertygelse, och man motser med tillfredsställelse den tidpunct, då desse män äfven komma att deltaga i Stadens styrelse. Man kan således tryggt gratulera Herr Harlingsson till den nya beställningen, som ger honom (*framdeles*) bättre inkomst och som bereder honom ett vidsträcktare fält att gagna. Hans utnåmmande beror visserligen af Konungen; men hvilken Svensk känner icke Monarkens upphöjda rättvisa? Hvem kan tvifla på, att den man, som nu för tredje gången blifvit vald af Borgerskapet och vald med nästan enhällig röst, skall ådraga sig Konungens uppmärksamhet och af Honom finnas värd belöning?

A X P L O C K A R E N.

STOCKHOLM, Lördagen den 28 November 1829.

*Motion om Feodal-systemets införande;
afslagen.*

Herr Stråle hade ingifvit en motion om inrättande af *Stamgods*. Rikens Ständer afskaffade visligen 1309 de så allmänt hatade Fideicommisserna — och 20 år derefter vill en ledamot af Riddarhuset åter införa dem. Under det Tidens anda med stora steg framilar på bildningens och frihetens bana, under det hvarje upplyst man erkänner blott *hertats och förståndets* företräden, under det man ifrån de äldste adelige ätternas vårdige descendenter dagligen hör det upplysta språket af en saun människokännedom: att godheten och förståndet icke ärfvas, att en adelsman måste förtjena sitt adelskap, om han skall anses värd att hafva ärf det; att en hederlig och klok ofrälse man är lika mycket värd som en hederlig och klok adelsman — och mycket mera värd än en dålig och oklok —; under det allt detta sker, vill man försöka att i det fria, högt andande Sverige, införa feodal-systemet.

Lag-Utskottet, under innevarande Riksdag otvifvelaktigt det mest fördelaktigt kände Utskott, har så praktigt uppfattat sitt ämne, så ypperligt besvarat motionen, att Utg. icke kan neka sig nöjet att in extenso upptaga slutet af Betänkandet, som innefattar resultatet af Utskottets öfverläggningar i ämnet:

"Hvad sålunda å ena och andra sidan blifvit anfördt, är af Utskottet noggrannt öfvervägadt; Och hvad först angår den af Herr *Troil* och *Ribbing* framställda anmärkning, att ifrågasvarande Lagförslag, såsom åsyftande att åt Ridderskapet och Adeln bereda en enskild rättig-

het, icke skulle kunna i likhet med egentliga Lagfrågor behandlas; så, ehuru Utskottet instämmer med anmärkarne deruti, att motionen, så vidt den angår förändring af Kongl. Förordningen den 27 April 1810, angående inskränkning i friheten att stifta Fideicommiss, onekligen innefattar yrkande af undantag, till förmån för en serskild medborgareclass i samhället, från berörde Författnings allmänna föreskrifter, i afseende på rättigheten att för framtiden bestämna eganderätten eller förvaltningen af fast egendom, samt således är att hänföra till stadgandet i 114 §. Regeringsformen, att "*inga nya Privilegier, ett Riks-Stånd röran- de, kunna utan Konungens och alla Riks-Ståndens vetskap och samtycke utgifvas och meddelas;*" likväl, och då Grundlagarne icke utstaka, huruledes ärenden af dylik beskaffenhet, eller frågor om nya privilegiers meddelande, skola till Ståndens pröfning och afgörande förberedas, har Utskottet, i anledning af den å motionen gifne remiss, trott sig böra deröfver afgifva utlåtande, till den vidare handläggning, Rikets Höglofl. Ständer kunna finna nödig.

Beträffande åter sjelfva saken, eller Motionairens påstående om frihet, att för Grefliga, Friherrliga och Adelige Ätter inrätta *Stamgods*, såsom oumbärlige och nödige, ehvad Svenska National-representationen allt framgent blifver bestående i sitt nuvarande skick, eller reformeri varder tillvägabragt; så finner Utskottet icke skäl, att detta yrkande understödja. Utskottet, som hvarken anser sig behörigt att ingå i undersökning om tillvaron af någon allmänna önskan till ombildning af nuvarande

representations-system, eller tror det kunna för visso antagas, att om förändring kommer att ega rum, något val icke skulle kunna komma i fråga, emellan andra inrättningar, i detta afseende, än antingen tvēne kamrar eller hus, eller ock en enda församling, sammansatt af dels sjelfskrifne dels valde representanter, tvēkar visserligen ej att yttra sin mening, att der representationen består af tvēnne kamrar med sjelfskrifne, Ledamöter i den ena och valde i den andra, der måste ock, såsom ett väsendtligt vilkor derföre, gifvas rättighet (men äfven skyldighet) att stifva Majorat eller Stamgods, på det sjelf-representanten må vara i tillfälle att kunna utöfva representations-skyldigheten, hvars fullgörande eller åsidosättande ej får bero af honom; äfvensom Utskottet anser obestriddigt, att icke vissa stånd eller corporations-förbindelser böra bestämman valbarheten i den andra kammaren. Men erkännandet af denna grundsats innefattar dock icke medgifvande af sjelfva inrättningens tjenlighet för Sverige, långt mindre tillstyrkande, att dess tillämplighet må tagas för så afgjord, att, på grund deraf, en framtida förändring af representationen, i den riktning Motionären antydt, må förberedas. Utan att vilja i någon mon tråda utom gränsen för Lag-Utskottets bestämmande, eller blanda sig i den både inom tankens och handlingens värld förda väldiga striden om företrädet statsformerne emellan, har dock Utskottet, med afseende å motionens omissskänneliga syfte, trott sig böra anmärka: att, då menskligheten sjelf fortskrider i en jemn utbildning, någon gifven norm för mennisko-samhällets icke lär kunna anses hafva hunnit fullkomlighetens mått; att formen för hvarje serskildt samhälls lif måste afpassas efter den utvecklingspunkt, hvarå samhället sig befinner; att grunderna för denna samhällsform kunna och böra sökas endast inom samhällets förut tillbyggade bildningsbau; att likasom de samhälls-inrättningar, hvilka under tidens lopp upplöft att vara ändamålsenlige, måste, i kraft af nödvändighetens lag, förändras efter de nya förhållanden tiden frambragt; så kunna ej eller andra i deras ställe

godtyckligt hemtas från främmande land, så framt man ej vill för en öfverflyttad plantas ovissa frugt ålventyra den såkra skörden af hemlandets egna alster; att formerne för samfundslifvet icke låra kunna vara mindre vexlande än lifvet sjelft; och att man framför allt icke får förglömma, att formen i sig sjelf är död, men anden gör lefvande.

Men utom det att dessa och ännu flera betraktelser framställa sig såsom skäl till afstyrkande af Motionairens förslag, sedt från synpunkten af en grundläggning till eller ledning vid bildande af ett möjligen ändamålsenligare representations-sätt i en framtid, saknas icke eller gilliga grunder för tvifvel om dess tillämplighet till det nu varande.

Adelskapet i Sverige har, enligt sin idé och bestämmande, alltid varit ansedt såsom en belöning för personliga förtjenster. Om än de förtjente och på sådant sätt belönte, stundom varit af lyckan gynnade med större eller mindre enskild förmögenhet, har dock denna aldrig utgjort vilkor för adelskapets erhållande, än mindre för rättigheten att tillgodonjuta adelskapets prerogativer. Bland dessa må i främsta rummet räknas det, att vid Riksdagarne sjelfkallad deltaga i bevakandet af folkets angelägenheter, gemensamt med de af folket, eller rättare af de öfriga Riks-Stånden, valde ombud; och bristande förmögenhet har lika litet inskränkt Adelsmannens representations-rätt, som den hindrat de öfrige Riks-Stånden att, utan afseende derå, välja sina ombud. I dessa från fordomtima gällande grundsatsar gjorde 1809 års Lagstiftare icke någon rubbning; de hyllade dem fastmer, då de, vid inrättandet af det så kallade nya adelskapet, icke stadgade skyldighet för de nya adliga ätternas hufvudmän att vara i besittning af någon viss förmögenhet, för att kunna utöfva riksdagsmannarätten; och de kunde ej eller med consequence, annorledes förfara, utan att tillika ändra vilkoren för de förut varande adliga ätternas representationsrätt. Anmärkningen, att arftagarne till hufvudmannarätten uti de nya ätterne möjligen i en framtid kunna befinna sig i sådana förhållanden,

att de äro ur stånd att emottaga adelskapet med förmåga att representera, besvaras då enklast med det otvifvelaktiga svaret på frågan, huruvida *alla* de äldre åtternes *hufvudmän* (för att ej tala om *alla medlemmar* deraf, åt hvilka Riksdagsmannan-våfvet kan genom fullmagt uppdragas) ega den besutenhet, Motionairen vill hafva stadgad. Och då för öfrigt med hufvudmannan-råttan, efter nu gällande Grundlagar och Riddarhusordning, icke följer ovilkorlig förbindelse att bivista Riksmöten, visar sig icke nu, mera än tillföre, någon bindande nödvändighet, att genom Stamgods bereda åt åtternes hufvudmän tillgång att vid Riksdagarne vara tillstådes, — en anstalt, hvarvid man äfven före år 1809 synes hafva fästat föga vigt, enär antalet af adliga Fideicommiss-stiftelser är ganska inskränkt, i förhållande till antalet af de åtter, som egde såte och stämman i Riddarhuset. Mycket vågadt torde ej eller det påståendet vara, att den, som med känsla af adelsmannens kall, såsom Riksdagsman, förenar erforderlige egenskaper att det värdigt fylla, icke lär sakna utväg att fullgöra sin moraliska förpligtelse att deltaga i värdandet af fosterlandets väl, och att för den åter, som icke är med kraft dertill utrustad, det legala tvånget skulle blifva endast en enskild tunga, utan motsvarande gagn för det allmänna.

Om nu Utskottet icke bedrager sig i sin förmodan att hafva anfört fullgiltiga skäl för ogillande af motionens grund och syftemål, är det för Utskottet icke svårt, att i det öfriga komma ifrån denna till Statsförfattningens, men icke till allmänna Lagens område, egentligen hörande fråga; ty det är då öfverflödigt att redovisa för Utskottets omdöme, att många, till äfventyrs öfsvervinneliga, linder skulle uppstå för verkställigheten af Motionairens förslag, hvilket dessutom, i afseende på form och detaljer, ej synes användbart. Utskottet får attsån, endast på de motiver, som emot förslaget i dess helhet äro framställda,

tillstyrka,

att motionen ej må erhålla Rikets Ständers bifall.

Stockholm den 7 November 1829.

Är det då alldeles afgjort, att Stockholms Fotgångare skola lemnas till pris åt Herrskaps-, Hökare-, Bryggare-, Bagare-, Krögare- och Åkaredrängar?

Om denna fråga framställdes som en Magisterfråga, skulle väl hvarje Candidat besvara den med Nej. Dagliga erfarenheten vill deremot så gerna besvara den med Ja. Polisen utfärdar förbud och pliktfällor, hvar gång åtal göres; men man kan tryggt påstå, att icke hvar femtionde, som på Stockholms gator far fram som en ursinnig åkande eller körande, attraperas. Stora olyckor ske esomoftast, och då uteblifver väl icke ansvaret; men man är icke belåten dermed. Då man om morgonen går ur sin boning, har man alldeles ingen säkerhet för denna olycka. Ingen försigtighet hjälper här, ty under det jag väjer den ena Jehu, blir jag öfverkörd af den andra. Ofta roa de sig med att köra i kapp på gator och gränder, och hvilken gående finnes väl i Stockholm, som icke mången gång nödgats retirera i rännsten eller i husportarne? Oskicket tyckes verkligen nått sin höjd. I synnerhet utmärka sig Bryggare- och Åkaredrängarne. Bryggaredrängen, sittande frampå sin kår, alldeles bortskymd af den stora hästen, *kan* icke se framför sig och *vill* icke göra det. Han kör friskt på och frågar icke efter hvad som passerar. Åkaredrängarne köra merendels i kapp och antingen i fullt traf eller ock i galopp, hvartill deras utmattade hästar ha mera böjelse. Utg., som aldrig varit drucken, som alltid går åt sidan, och som just icke går fort — har mer än hundra gånger, under loppet af $6\frac{1}{2}$ år, varit i fara att öfverköras. Det är ändå någorlunda

möjligt att akta sig om dagen, och lättare om sommaren, då kårorna skramla; men om qvålarna, sedan det blifvit mörkt och sérdeles om vintern, vid godt slådföre, är det snart sagdt omöjligt. Äro då sidorne af gatan hala, och den gående icke fullt rask, så går det verkligen på Guds försyn. Männe det är omöjligt att afhjelpa detta stora onda? Nuvarande Polisstyrelsen i Stockholm har inlagt så stora förtjenster hos hufvudstadens publik, genom allt det goda och nyttiga, den uträttat; skulle den icke, genom afhjelpande af detta allmänt öfverklagade onda, vilja öka denna tacksamhet? Högt vite, som, i brist på tillgång, förvandlas till arbetsdom — jemte uttryckligt förbud att åka för dräng, som kår arbetsåkdon — äro de projecter Utg. gör. Men inga förbud hjälpa, om de ej efterlevas; Polisen bör således vara vaksam. Nog torde detta förtjena uppmärksamhet af polisbetjenterna, likasåväl som sophögar och rännstenar.

Ett ax i BorgareStåndet.

Den 14 Sept. föreföll en kuriös affär i Borgareståndet. Då Brännvinsfrågan der discuterades, med anledning af Utskottens Betänkande, yrkade en del ledamöter, att Ståndet icke borde granska Betänkandet, utan — — Brännvinsförordningen af d. 19 Maj 1824. Votering anställdes häröfver och den slog så ut, att 19 röster voro för Betänkandet och 20 för Förordningen — hvadan ock denna blef föremålet för Borgareståndets öfverläggning.

Man har hittills trott, att Utskottens Betänkanden voro de egentliga föremålen för RiksStåndens beslutande åtgärder, och borde ligga till grund för sådane discussioner. Borgareståndet, som förut flere gånger under denna Riksdag fritt och obundet tolkat Grundlagarne, gjorde det ock nu. Det är en verklig glädje att se gamla? institutioner, fördomar och alla band på snillet, allt mer och mer försviuna. På så-

dant vis framgår den upplyste och högsinte Medborgaren fritt och otvunget; hans snille lyfter sina vingar och genomfar Lagarnes rike med samma hastighet, som — Siroesvinden de Afrikanska öknarne; men männe icke också med samma förstörande effect?

Tillrättavisning.

En obehaglig annoncevexling har yppats i Dagbladen, med anledning af Mamsell Möllers soirée. Annonceförfattaren i Stockholms Dagblad insinuerar emot HofCapellet och synnerligast mot dess chef, en misstanka för cabal, som väl svårligen kan åga rum vid detta tillfälle. Capellets uppförande synes alldeles icke klandervärdt, aldraminst bör Mamsell Möller vara missnöjd dermed. En ung flicka, med en vacker barnröst, anländer till hufvudstaden och Kongl. Maj:ts HofCapell biträder henne mangrant vid 2:ne Concerter, som efter all sannolikhet renderar henne ett par tusen Riksdaler — men hon är icke nöjd, hon vill ha ännu mer. Under tiden anländer en utländsk virtuos, som är rubricerad för en ovanlig talang och den alla menniskor längta att höra. Han gör sitt intråde med att låta höra sig på en concert för en barmhertighets-anstalt och de tacksamma concertgifvarne som precis veta, att de hafva honom att tacka för halfva recetten, förklara, att den nästa Concert, de ämna biträda vid, skall bli hans. Nu vill Mamsell Möller forcera sin soirée; Capellet anser sig icke böra rygga en gifven öfverenskommelse för att tillfredsställa ett barns nycker — och nu haglar det ovelt emot Capellet i Tidningen och man förebrår till och med Capellmästaren, att han någon gång ser några vänner hos sig. Så flöjade Grevesmöhlen in i Baron Boyes enskilda rum; effecten är allmänt bekant.

A X P L O C K A R E N.

STOCKHOLM, Fredagen den 4 December 1829.

Comminister Dahlgren om Tryckfriheten.

Då Tryckfrihetsfrågan discuterades i Presteståndet, yttrade sig Comminister Dahlgren:

"Lika med Herr Doctor *Svedelius* erkänner jag, att det knappast finnes något ömtåligare ämne att vidröra, än *Tankefriheten*. Kroppen må hålla sig vid jorden och fördraga, att han är beskrifven inom vissa gränсор. Redan i lindan får han vänja sig vid bojor; men tanken, som ej aflades här nere, ehuru, liksom lågan vid sin veke, till en tid fästad vid sin materiela del, kroppen, vill uppåt. Den känner ej någon stängsel; den vill se nedåt, så vål midt igenom jorden, som upp ofvan stjernorna, måta rymden, icke blott följa med, utan åfven löpa före tiden, tränga in och forska i allt. Får den då icke röra sig fritt, som vinden, som luften, stormande, till en hålsosam rensning? Men det får ej så få vara. Den flyger icke alltid med två, den vill stundom försöka sig med en vinge, den sliger icke alltid upp mot öster; den sjunker åfven någon gång ned mot vester, och så länge samhällen, såsom förmyndarekamrar, existera, och *nödvändigt* måste existera, så bör vål ock tanken, om han ej, såsom en ny Cyclop, helt och hållet vill ställa sig utom samhällsringen, åga sin hejd och sitt förmynderskap. Icke så mycket för sig sjelf, som för att bindas från all menlig inverkan på andra; ty åfven de hafva sina viljor och tankar. Att nu påhitta den rätta tygeln, deri ligger konsten. Detta påfinnande är icke en blott fint med handen, det är en produkt af tanken; denna produkt vill såga: tukten och tygeln på honom sjelf. Ett förslag till

en sådan tillbakahållande kraft, dock förnämligast för den så kallade periodiska pressen, har af Constitutions-Utskottet blifvit afgifvet. Jag bekänner uppriktigt, att jag ej kan dela dess åsigt. Det är naturligt, att en litterär produkt måste bedömmas efter helt andra lagar än dem, hvilka för den allmänna lagskipningen äro beskrefne. För den förre gäller syftningens, tankens, sjelfva *själens*, för den sednare uttryckets, sjelfva det *kroppsligas* lagstridighet, såsom norm för bedömandet. Hvem inser icke, att en Jury är här mera passande, än en vanlig Domstol? Visserligen har Utskottet sökt undanrödja detta hinder genom stadgandet, att Domaren skall icke ensamt grunda sitt omdöme på blotta andeförståndet, "*utan fastner på framställningens verkliga åsytning.*" Men blir icke detta en slags inquisition? Det är således icke alltid orden, som få lånda en Domare till ledning, det är andemeningen, framställd af en måhända vrång åklagare. Tänk oss blott en dylik rättighet, åfven utsträckt till andra mål! Hvem ville vål då drista sig fram inför Domstolarne och detta nya andeskåderi, om det låge i Domarens värjo att tyda, hvad han skall dömma, efter sin andemening? Hvarföre skall den, som försyndat sig genom kittligt skrifveri, vara till sin rätt ställd nedom sjelfva tjuften, som har rätt att dömas icke efter andemeningen, utan på laga skäl och bevis? Och huru många tillfällen kunna icke gifvas, då ej en gång en *Jurisutriusque Doctor* och *Assessor* må tilltro sig döma i så beskaffade mål, som t. ex. theologiska schismer, om han ock med heder tagit lilla Theologiä examnen. Det måst talande skäl tyckes mig dock

vara allt det möjliga trakasseri, hvori Domstolarne, genom detta nya åtag, se sig försatte. Jag tror till och med, att den Kongl. Hof-Rätten icke skulle anse sig så synnerligen trakterad af den hugnaden, att, utom schakterna i det fordna Bergs-Collegium, äfven vara pligtig, att öfvertaga sig undersökningarna af de nya i Dagblads-litteraturen; vidare slitningen mellan inverkan ofvanifrån och inverkan nedifrån, der man, som en pendikel, vore frestad att svänga mellan tvänne krokur, tills man hängde sig på endera; vidare, den icke synnerligen muntrande anblicken af en uppretad Tidnings-skara mot sig; de långa rättegångarne, tillvexten af packor med alla möjliga insinuationer af dålighet. Slutligen, och hvad jag anser alldrä-mest hinderligt för förslaget antagande år, att då det verkligen hör till idén af en Tidning, att vara en kontrollerande makt i ett constitutionelt samhälle, och således äfven på Domare-Embets förvaltande, skulle jag snart sagdt anse denna sednare myndighet jäfvig i att dömma öfver vissa tryckfrihetsmål, liksom vore det i egen sak. Föreställa man sig icke menniskan så upphöjd på denna plats, att hon skakat ifrån sig alla passionens bojur. Också der blåsa passadvindur; också der kan blicken skala öfver lagboken, och begäret efter hämnd undertrycka all bättre öfvertygelse."

Detta Anförande är så bildrikt och befransadt, att det väl förtjenar att läsas och begrundas. Lycklig den, som förstår dess innehåll! Utg. är icke så lycklig; han förstår icke *Tanken, som stiger emot öster, men sjunker emot vester!* Hvarföre kan den icke också stiga emot vester? Förmodligen efter Solen icke går upp i vester. Men hvad har väl tanken att göra med Jordens gång? Talaren säger ju sjelf, att tanken icke är jordisk. Än *tankens flygt, stundom med en ving?* Tryckfriheten är icke en *fiint med handen*, utan en product af tanken. *Slitningen emellan inverkan ofvanifrån och inverkan nedifrån, pendikeln som svänger emellan tvänne krokur, tills den hänger sig på en af dem!* Min Gud, hvilket besvär man gör sig att förklåda de enklaste saker!

Hvad besvär att bli obegriplig! Hvilken skillnad emellan Professor Cederschölds och Prosten Hallströms grundliga samt språk- och föreställnings-rena anföranden och detta! Det är ju alldeles icke nödvändigt att göra sig svårfattlig, för att anses som Lård? Aldraminst behöfde väl Herr Dahlgren göra det, som förut har reputation.

Borgarestånd, Borgmästare.

Man hade i Borgareståndet väckt motion om rättighet för Stådernes Borgare, i likhet med deras med-undersåtare af alla classer, att till bouppteckningsmån i Sterbhus välja hvilka de behaga. Detta synes väl ock högst billigt; men motionen förkastades på den grund, att Magistraterne i Ståderne hade en slags försäkran, om fyllnad i bristande löne-inkomster, genom det beståndande stadgandet. Således åter ett afslag på en billig och naturlig begäran, emedan missbruket medför inkomst åt vederbörande. Huru länge skall detta ofog ega rum? Huru länge skola Ståderne afslå förbättringar i allmänhet, på det skål, att dessa förbättringar lemna deficit i vissa cassor?

Utg. har fått sig tillsändt, för att i Tidningen införas, nedaustående

"Utdrag af Hemliga Handlingar, hörande till Sveriges Historia efter Konung Gustaf den III:djes Regering, rörande val om Riksdagsmän — — —"

pag. 166. Utom det grofva misstag, att Ståndens klassifikation efter 1720 års Regeringsform, icke hade träffat sin princip, och främmande penningar ibland Riksdagsmännen utdeltes, som förderfvade Ståndens egentliga göromål, insmög sig småningom uti Borgareståndet den galenskap, att Borgmästarne uti Ståderne merendels

utträngde den skattdragande Borgesmannen, som naturligt var en sjelfskrifven Riksdagsman, hvaremot Borgmästaren såsom Tjensteman och redo skyldig, aldrig bordt komma i fråga, ett fel, som man bordt i första början förekomma.

pag. 218. Vid Borgareståndet kan ingenting vidare påminnas, än att dess ledamöter alltid bordt bestå af *besutne* och *behållne* Borgersmän, emedan deras interesse är: att Rikets handel och rörelse beständigt måste förkofras, och till den ändan alla felaktiga författningar rättas derefter, vid Riksdagen utträngde af sina *Borgmästare*, hvilka, som löntagare, föga brydde sig om Borgerskapets verkliga interesse, utan genom sin lumpna advokatur brouillerade den minsta sak, som rörde antingen det ena eller andra Ståndet, blott i den afsigt att förvärfva sig bättre tjenester eller titlar o. s. v., hvartill Konungen sjelf var tvungen, som jag förut anmärkt, och erfarenheten vid alla sednare Riksdagar, samt i synnerhet allt ifrån 1756, då denna osed egentligen blef allmän." — — —

Variation i Smörhandeln.

En ung Håkarebetjent hade af en Finne accorderat sig till en hop smör efter ett betingadt pris. Då smöret i Vågen öppnades och skulle uppvågas, ansåg köparen det vara mindre godt än säljaren borde anskaffa det. Denne förklarade då, att han icke ågde något annat, att han icke kunde lemna annan vara än han ågde, och att, om köparen vore missnöjd, finge handeln återgå. Dermed nöjdes dock icke köparen, utan låt hemföra smöret. Hvar och en måste väl nu tro, att köparen åmnade betala smöret efter det öfverenskomna priset, men så var det icke; köparen ville vid betalningen rabattera och kunde ej förmås att liqvidera, förr än säljaren måste göra saken anhängig i Polisen. Utg. vidrör ogerna saker, som bränn-

märka enskildta personer; men denna är af en mera omfattande natur, och förtjenar att kungöras. Man klagar öfver för liten tillförsel af förnödenhetsvaror i allmänhet, och dylika *handels-speculationer* skola visst icke öka Finnarnes håg att föra sina effecter till Stockholm. Det ligger någonting så *klent*, man skulle väl kunna säga *försätligt lågt*, i denna transaction, att hvarje rättskaffens man måste ogilla den. ÖfverStåthållareEmbetets Utslag meddelas in extenso:

Utslag:

Emedan VictualiehandelsBetjenten Wahlström medgifvit, att han med Bonden Grape, såsom denne förmålt, slutat och, med 5 R:dr B:co i handpenning, fåstat köp om 10 kåril sommar- och 5 kåril vinter-smör, att öfverhufvud betalas med 6 R:dr Rgs för lispundet, samt att smöret, sedan det förut blifvit i Wahlströms närvaro profvadt, är vordet för hans, eller Victualiehandlanden Lindlöfs, räkning uti Vågen uppvågdt till 136 Lpd, 18 marker, och derefter af Wahlström emottaget och derifrån afhämtadt; Ty och ehuru Wahlström föreburit, hvad dock ej i någor måtto styrkt blifvit, att berörde parti smör ej varit af den beskaffenhet, som Grape utlofvat och hvarom aftal skett; Likväl och som Wahlström livarken uppgifvit, mindre velat bevisa, att Grape haft annat eller mera smör än ifrågavarande parti, eller kunnat bestrida, hvad Grape med ett afhördt vittne, Bonden Henric Hietaniemi, jemväl styrkt, att, då Wahlström klandrat smörets godhet, Grape såväl vid profvandet som uppvågningen deraf, förklarar sig vilja låta köpet häfvas och i sådant afseende erbjudit återhandpenningen, hvilken Wahlström, som såmedelst, i händelse han förmodat eller ansett varan åga förborgadt fel, ågt tillfälle att låta handeln återgå, deremot då icke allenast vågrat emottaga, utan ock, såsom förut är vordet anmärkt, derefter låtit uppvåga och afhämta oftaberörde parti smör; profvar ÖfverStåthållareEmbetet, med stöd af 1 Cap. 4 §. HandelsBalken, skåligt förklara ifrågavarande emellan Wahlström och Grape om 136 Lpd 18 marker smör slutade

köp, hvars återgång den förre ej eller yrkat, för fast, samt ålägger, i följd deraf, Wahlström, att genast till Grape gällda beloppet af hans å smöret utgifne Nota, efter afdrag af den erhållne handpenningen 3 R:dr B:co, med 217 R:dr 10 sk. Rgs, och att dessutom ersätta Grapes tidspillan och rättgångskostnad med 4 Rdr Banco.

Emot detta Utslag anmålde Handelsbetjenten Wahlström missnöje och underrättades, att han åger detsamma i und. fullfölja hos Kongl. Maj:t genom besvär, som sist före klockan 12 å 15:de dagen här efter, eller, denna oråknad, Onsdagen den 3:de nåstinstundande December, böra till Kongl. Maj:ts Nedre Revisions Registrators-Contoir ingifvas; men att ÖfverStåthållare Embetets Utslag ej dess mindre genast kommer att på så sätt gå i verkställighet, att Wahlström borde hos ÖfverStåthållare Embetet ned-sätta icke allenast förberörde 317 Rdr 10 sk. Rgs, utan ock den ådömda ersättningen 4 R:dr B:co, samt bevis deröfver de und. besvåren bifoga, vid åfventyr att desamma eljest icke varda till pröfning upptagne; Och skulle Bonden Grape åga att berörde medel, emot ställd och af ÖfverStåthållare Embetet till vederhålligheten godkänd borgen, lyfta.

Här efter och sedan Handelsbetjenten Wahlström genast hos ÖfverStåthållare Embetet ned-satt 825 Rdr 10 sk. Rgs, utgörande beloppet af köpesumman och rättgångskostnaden, fingo parterne aftråda.

Stockholm.

Theater-Directeuren fortfar att ge goda spektakler. Cortez, Trollslöjten och Hvita Frun hafva fågnat Musikvännerna, och de Dramatiska Spektaklerna åro ock i allmänhet goda. Hvita Frun har en innerligt vacker musik. Chören, som börjar första akten, år af en alldeles hänförande skönhet. Illusionen år här förträfflig. Man tycker sig vara i Skottland. Mamsell Winderbergs röst tyckes betydligt försåmrats. Det sköna ljudet år väl ånnu kvar, men styrkan och omfånget ha verkligen åstagit. Måtte hon snart återställas fullkomligt till hälsan! Åfven

på Herr Sällström märker man, att han icke år fullkomligt frisk. Hans sång i Hvita Frun har icke den säkerhet och skönhet, som man hos honom brukat finna. Deremot kan man icke annat ån berömma Herr L. Kinmansons bemödanden, att, så mycket möjligt år, få publiken att glömma eller, rättare sagdt, mindre sakna hans bror, som ånnu ej lærer vara frisk. År det alldeles omöjligt att ge Armide numera? TheaterDirecteuren, som emot sig haft så mycket klander, men som *ifran början af innevarande spelår* rättvisligen förtjent publikens välvilja, skulle, efter Utg:s tanka, betydligt öka den, om Glucks förträffliga Armide upptogs på repertoiren.

Herr Wikströms Chör har inlagt verklig åra i Cortez, der Chörerne åro utmärkt svåra, och troligen behöfde dubbel personal, för att med riktig framgång gifvas. Utg. tror ock, att *alla* åro belåtna med det nya förhållandet vid Theatern. Publiken år, eller åtminstone bör vara, belåten; Theatrecassan har god inkomst — och sujetterna, både för musiken och dramatiska scenen, spela mera animeradt.

Herr Nagels Concert utföll precis, som man förmodat. Han vann stort bifall i sina *konststycken*, men behagade icke i föredraget af Concerten. Herr Nagel år ånnu ung och, som man vet, fordrar violinen mycket arbete. Då Herr Nagel så tidigt börjat å la Paganini, kan man väl ej förundra sig öfver, att han saknat tid till den *egentliga solida violinspelelsen*, men man skulle tro, att han ej borde exequera annat ån han kan. Herr Nagels, här hos oss alldeles nya och ohörda konstfärdighet i slöjttoner och Pizzicato, skulle åndå lockat lika många åhörare, och hans rygte hade i denna händelse blifvit större. Den lilla local, Herr Nagel måste begagna för sin Concert, gjorde, att många af Hufvudstadens musikålskande Allmänhet ej fick höra honom, och man hoppas allmänt, att han ger ånnu en Concert, helst på Theatern om det går ånn; man förspår honom å nyo fullt hus.

A X P L O C K A R E N.

STOCKHOLM, Lördagen den 12 December 1829.

*När jag ber Dig släppa, skall Du hålla;
när jag ber Dig hålla, skall Du
släppa. Håll!*

Ibland den mängd curiosa, som vid denna Riksdag tillfaller samlaren, är också Borgareståndets Talemans vågran af propositioner. Grundlagen har visligen föreskrifvit, att då massan af ett Riksstånd vill företaga till afgörande, frågor af origtig, olaglig, inconstitutionell beskaffenhet, åger Taleman att derå vågra proposition; nöjes ej Ståndet dermed, må ConstitutionsUtskottet slita tvisten. Denna rättighet begagnas sällan, och ännu mera sällsynt är, att Talemannens åsigt ogillas af ConstitutionsUtskottet. Så måste ock Lagstiftaren hafva ment. Han måste hafva trott, att blott yttersta nödfall kunde och behöfde nödgå en Taleman till fullkomlig opposition emot sitt stånd. Han måste hafva trott, att en hederlig, vål känd, skicklig och älskad Taleman högst sällan behöfde denna utväg. Men han har ock säkert velat, att denna utväg skulle begagnas, då hetsighet, partiskhet eller oförstånd höll på att violera grundlagarne — och för dessa fall har han ditsatt stadgandet. Då en sådan casus inträffar, ätt nemligen proposition vågras, blir det vanligen ett allmänt samtalsämne; opinionen gör sig gällande och det väcker uppmärksamhet. En Taleman, som i denna väg får orätt, har vanligen deraf tort, särdeles om hans vågran med stor pluralité ogillas. Härifrån kommer vål den varsamhet, hvarmed Talemannen gå till våga; de många vänliga försök, de göra, att jemka sinnena för det rätta. Borgareståndets nuvarande Taleman har nyss haft

det obehaget att se sin vågran af propositionen ogillas, och ogillas med *ovanlig pluralité*. *Allmänna opinionen* ogillar den ock med *stor pluralité*; man *förvånar* sig till och med öfver händelsen, och det gifvas personer, som ännu icke tro att det är sannt. Man frågar sig om den man, som flere gånger varit ledamot af ConstitutionsUtskottet, som är gammal Riksdagsman och som innehar ett högt rum ibland Sveriges lagskipande auctoriteter, till den grad kan låta en fix idé, en prevention emot ett Ständernes beslut intaga sig, att han går rakt emot grundlagens föreskrift och begagnar sin klubba att sára den grundlag, han i främsta rummet bör upprätthålla. Utg. kan icke besvara frågan, men, som Granskaren säger, *facta tala*. Utgången ansågs också gifven, i samma stund vågran var bekant; prognostiken var här lätt.

Hade Talemannen vågrat proposition, då den grundlagsstridiga voteringen öfver Herrar Santesson och Huldborg i Borgareståndet företogs, eller då Herr Bergelin, lagligen valbar och lagligen vald Fullmäktig i Riksgäldskontoret, så oerhördt våldsamt åter utvoterades, eller då en Konungens förordning antogs af Borgareståndet til discussions- och besluts-norm, i stället för Utskottets Betänkande — hade Talemannen vid dessa tillfällen vågrat proposition, så hade ConstitutionsUtskottet godkänt hans vågran, Allmänna Opinionen gladt sig deröfver och han hade afböjt origtiga gerningar, men då vågrade han den icke. Nu åter, då *intet hopp om godkännande kunde rimmeligen ägarum*, nu vågrar han proposition!

StatsRådet Schwan var en förträfflig man;

också njöt han belöning derföre: han slapp vara länge kvar, och se huru det Riksstånd, som han så många gånger med *heder anförde*, nu anföres af en — annan.

Granskaren om Argus.

Granskaren har vidlyftigt vederlagt Argus i några nummer af sin Tidning. Hvertill detta skall tjena, må Granskaren veta, ingen annan lär förstå det. Är det då icke rent af afgjort, att Argus icke kan vederläggas, icke *behöfver* vederläggas? Har icke Argi föreläsningar hela detta år, bättre än allt som emot honom kan polemiseras, bevisat onödigheten af vederläggning? Vet icke Granskaren, huru litet man i allmänhet läser Argus, fast man af gammal vana prenumererar på honom; huru man så vånt sig vid att anse hans spådomar grundfalska; huru man icke behöfver mer, för att tro någon ha rätt, än se honom illa handterad i Argus, och tvärtom? Och om han vet det, hvarföre då denna logiska vederläggning af något så ologiskt som Argi framställningar? Hvarföre vederlägga, hvad ingen tror? Argi artikel om corruptions-systemet i Sverige är som Historia rolig nog, men att han vill dermed bevisa nödvändigheten af en representationsförändring, är ju bara en löjlighet? Granskaren har ganska väl, ehuru i Utg:s tanka *onödigt alfvärsamt*, gifvit honom på pålsen, och Utg., som icke delar Granskarens öfvertygelse om nyttan af närvarande representations-sätt, men som äfven tror, att en representations-förändring för närvarande icke är möjlig, anser Granskarens korra förslag till förbättringar vara mera värdt, än hela flippiken emot Argus. Det kan väl tåla att läsas 2:ne gånger och införas således äfven här:

"Låt t. ex. Ridderskapet och Adeln välja sina Deputerade, likasom de andra Riks-Stånden, eller upphåll åtminstone alla fullmakts-utdelningar på Riddarhuset; så skulle en mera inskränkt personal i Ståndet göra diskussioner-

na mindre vidlyftiga och undanrödja det slags öfvervigt, som en manstarkare Corps alltid kan tillvälla sig framför en mindre talrik. — Låt Preste-Ståndet få ett tillökadt antal ledamöter, så väl ifrån Ecclesiastik-Staten som ifrån de offentliga Låröverken och andra lärda eller patriotiska Stiftelser; och detta RiksStånd, som har en så direkt inverkan på folk-upplysningen och den inre ordningen i landet, skall ännu bättre uppfylla sin af ålder innehafda plats innom Representationen. — Låt Borgare-Ståndet uti bruks-societeternas, landt-fabrikernas och husegares i städerne valda Deputerade få en tillväxt, som återför dess personal till någorlunda jemnlighet med de andra Ståndens. — Låt hvarje besuten Jordbrukare, som icke genom födseln tillhör något annat Stånd, och som icke i Staten innehar någon aktiv tjenstebefattning, få en väljande röst till Bonde-Ståndet, utan afseende på den jords natur, som han genom laga fång eger — och låt ändtligen i allmänhet representations-rättens utöfvande först vid fyllda trettio lefnadsår vidtaga — och vi äro öfvertygade, att den Svenska Representationen skall, så vidt möjligt är, uppfylla hvarje billig och förnuftig fordran å Folkets sida. Och eftersom, ibland Fyra Riks-Stånd, *Ett* nödvändigt måste såsom det Första och Äldsta betraktas, så må ock Ridderskapet och Adeln bibehålla detta prerogativ, med thv åtföljande præsidium i Utskotten: en anstalt, som mindre innebär någon egen fördel för Ståndet, än den afser en nödig ordning vid de allmänna årendernas behandlande."

Sju Riksdaler i minuten.

Sju Riksdaler i minuten kostar således Riksdagen! I sanning väl använda pengar! Om detta också är för högt beråknadt, om summan vore dubbelt för högt tilltagen, så vore det ju i alla fall fastigt. Och ännu har man ingen visshet när det slutas. Ännu ligga Kongl. Majts, *för nära året sedan* afgifne, proposi-

tioner obesvarade. Bref och resande, ifrån hvilka orter som helst i Riket, beklaga sig öfver den långa Riksdagen, som alldeles icke tillfredsställer nation och som alldeles tråkar ut den, genom sin längd. Mångden tycker, att Konungen, ju förr dess håldre, borde sluta den, och man är i allmänhet af den tankan, hvar till Utg. också öppet bekänner sig, att Konungen skulle bättre, hastigare och för folket förmånligare afgöra ärenderna, så väl dem som återstå, som dem som — förevarit. Sannerligen, om Svenska Folket behöfde något ytterligare bevis på Konungens kärlek för constitution och bestående ordning, så skulle väl denna Hans långmodighet med Ständerne gifva ett sådant. Men Regeringen torde nu mera ock besinna, att denna långmodighet kostar Riket Sju Riksdaler i minuten!

Och åter igen StatsUtskottet.

Det afslag, StatsUtskottet gifvit Kapten Lindeberg på sin högst billiga begäran, om restitution af Stämpelafgiften på oförsålda Tidningar, innefattar något så motbjudande, att man svårigen kan vänja sig vid att tro på det. StatsUtskottet har både under den föregående och närvarande Riksdagen följt den princip, att så sällan som möjligt bevilja enskilt personer någon slags eftergift af den oböjligaste strång-
het. Med den yttersta sorgfällighet uppsöker StatsUtskottet alla advocaturens bitråden, för att afslå de mest billiga pretentioner af enskilt. Så ock här. De skäl, Utskottet här framdrager, äro af den besynnerligaste halt och låra ej af tänkande personer i allmänhet antagas. Då Ständerne fordrade en Bevillning af Tidningarne, måtte väl meningen bestämdt hafva varit, att blott *Tidningsutgifvarens förtjenst, ej hans förlust*, skulle med afgift till Staten beläggas. Nu är dock den oförsålda delen af upplagan redan en gifven, icke obetydlig, förlust på papper och tryck — och ändå till på köpet skall man skatta åt Staten! Det strider ju rakt emot

Bevillningsförordningen, som bestämdt fordrar afgift, blott af förtjenst. ChartæSigillatæFörordningen är ock affattad i denna anda; den tillåter utbyte af maculerade chartor emot nya. Den aldri enklaste slutkonst skulle väl också ställa Tidningsutgifvare under samma categorie, men StatsUtskottets slutkonst är icke den enklaste. Det är underligt, att Herr Lindeberg icke vändt sig till Ständerna. — Utg. af denna Tidning ämnar aldrig besvåra i denna våg; hvilket han, till collisions undvikande, ansett sig böra tillkännagifva.

Herr Crusenstolpe om arfsrätten.

Herr Crusenstolpes i Dagligt Allehanda för i går afgifne yttrande, i frågan om ny lag för Arfsrätt, är märkvärdigt. Herr Crusenstolpe för der samma klagan, som en correspondent ifrån Gøtheborg, för några månader sedan, insinuerade i Argus: *svårigheten att få döttrarne bortgifva*. Det tåcka könnet är dessa advocater ingen tack skyldig. Troligen lärer ock detta ålskvårda kön högeligen förtryta, att man så helt och hållet anser dess bortgiftande bero af deras mer eller mindre förmögenhet. En väl uppfostrad, sedesam och behaglig flicka måste nödvändigt förtryta, att man anser det så oundvikligt för henne att äfven ha pengar. Utg. delar alldeles de Herrars åsigter, som rösta för den lika arfsrätten, *han förenar sig med Herr Dalman* och inför ordagrann, såsom grund för sitt votum, berättelsen om discussionen i Dagligt Allehanda:

"Hr Crusenstolpe, M. J., yttrade, att samma kallelse, som Friherre Boye kändt, att höja sina klagerop öfver representationens handlings-sätt att partielt pröfva det nya Lagförslaget, samma kallelse kände Talaren, å Representationens vägnar, att beklaga sig öfver Friherren sjelf. Det vore icke inom National-Församlingen som man borde höra yrkas, att Regeringen icke skulle göra afseende på Rikets Ständers beslut; det vore tvärtom rätt illa, om

Konungen skulle behöfva begagna prerogativet att neka verkställighet deråt. Ej eller fann Talaren det värdigt, med all den vördnad han, lika med Friherre Boye, hyste för Justitiars Styresman, att här på stället vilja imponera med åberopande af hans namn. Talaren ville i öfrigt icke upprepa de skäl, hvilka Utskottet så fullständigt framlagt. Han ville endast upptaga det, hvilket närmast rörde Ridd, och Adeln såsom *Stånd*. I motsats med Hr von Hartmansdorff trodde nemligen Talaren, att en förändring i Arfsrätten skulle öfverensstämma med Adelns interesse. Man såge, huru få af Adelns Ledamöter nu finge sina Döttrar bortgifva. Man gjorde nu sina förbindelser icke blott inom de andra Stånden, hvilket Talaren ingalunda klandrade, utan äfven ifrån sjelfva draggen af Folket; och det syntes vara skäl, att Adeln så doterade sina Döttrar, att de Adliga Ätterna icke blefve för mycket *uppspåtta* med Vårdshuspigor. I anledning af Grefve Björnstjernas anförande, yttrade Talaren, att han, lika litet som Herr Grefven, älskade Despotismen och icke befarade, att någon trodde honom hysa *demokratiska tänkesätt*. Beträffande de af Herr Grefven framdragne exempel från Irland, så hoppades Talaren, att Potatesskörden i Sverige icke skulle slå så illa ut, att det lade något hinder i vägen för en lika arfsrätt emellan Bror och Syster. Hr *Dalman, W. F.*, röstade för bifall å Betänkandet. Han gjorde det likväl ingalunda i anledning af den utaf Hr Crusenstolpe anförda farhåga för så kallade mesallianser. Han trodde tvärtom, att ett bland de första stegen till införandet af ett verkligt demokratiskt element uti vår Statsförfattning torde vara just det ifrågavarande. Jemlikhet måste vara lika rättsemlig inför naturen som inför lagen; och Talaren kunde ingalunda instämma med de Hrr, som bära fruktan för det nya, blott af det skäl, att det gamla icke finnes så fullruttet, att det fölle tillsammans af sig sjelft. Talaren trodde i öfrigt, äfven i oekonomiskt hänseende, att Brodren, sedan hans uppfostran vore fulländad, behöfde mindre än Systemen, hvars uppfostran aldrig fulländades förr, än hon

händelsevis blefve gift, och då jemväl den större förmögenheten komme hennes man till nytta. Talaren kunde därför utur intet skäl rösta mot den lika arfsrätten."

Stockholm.

Oelenschlägers Tragedi: *Axel och Walborg*, är gifven några gånger för fullt hus. Man har flere gånger i höst ågt tillfälle att rätta det begrepp, vissa partisaner velat ingifva, om publikens bristande smak och känsla. Det är visst sannt, att *Blykamrarne* och *Osynliga Bröderne* hafva gifvit folk och till och med ibland fullt hus; men de hafva ej gifvits så tätt på hvarannan och på långt när icke med den framgång som *Axel och Walborg*. Man måste noga skilja emellan en nyfiken och gapande publik — och en *njutande*. Sådant har den publik, efter all sannolikhet, varit, som nu glådt sig åt, fågnat sig af Oelenschlägers prägtiga *Kärleksqvåde*. Mycket hade visst kunnat vara annorlunda; en mängd *effectsökande* saker hade kunnat uteslutas, men den herrliga dialogen och framför allt den sublimes målningen af Axels och Walborgs romaneska kärlek undgår icke att upplyfta hjertat och locka tårar ur de känslufullas ögon. Mansell Strömstedt emottogs af publiken på ett värdigt — icke larmande sätt. Denna förtjenstfulla aktris, som i flere år genom sitt säkra, alltid goda spel, tillvunnit sig Allmänhetens välvilja, borde icke hållas med larm och stöj, som alltför ofta betyder rätt litet, utan med ett lugnt och hjertligt välkommen!

Ibland de goda Sångpjeser, hvarmed publiken de sednare veckorna undfågnats, utmärker sig ock *Ma Tante Aurore*, en skön composition. Man väntar sig snart få se *Joconde*, äfven en mycket vacker och angenäm musik. På detta sätt skall Publiken hållas vid lyne och Theatercassan vid godt hull.

A X P L O C K A R E N.

STOCKHOLM, Fredagen den 18 December 1829.

Casper Wijkman.

Med allmän förtrytelse lästes för några dagar sedan en artikel i Stockholms Tidning, som innehöll ett bevis att nu varande Riksdagsmannen i Bondeståndet Casper Wijkman, en gång i sina pojkar, varit anställd vid Kongl. Svea Artilleri-regementet. Man harmades öfver den tydliga tendensen af en ämrad chican åt denne person, men man skrattade åt den — emedan man väl aldrig kunde föreställa sig, att denna artikel skulle ge anledning till hvad som sedan händt. Nils Insulin, också Riksdagsman i Bondeståndet, skrattade dock icke med, utan upptog saken allvarsamt och ingaf till Ståndet en motion, hvaruti han, *blott af rättsekänsla och nit om grundlagarnes helgd*, yrkade att Wijkman måtte ifrån Ståndet skiljas, emedan han varit anställd i Rikets tjenst. Den sannt hederlige må verkligen förvånas öfver desse procedurer. För det att en sexton års gosse ämnar försöka sig i det ärofulla kallet, att försvara sitt land och sin Kung, ifrån hvilket försök han dock snart nödgas afstå för klen hälsa, skall han, om än sedan aldrig så bra karl, icke åga rätt att deltaga i Rikens Ständers öfverläggningar. Om nu Wijkman varit så klen, att han aldrig kunnat antagas, så hade ingen fråga om hans kompetens till Riksdagsman kunnat uppstå. Förlorar man hela sin kommande framtids dyrbaraste förmåner, för det man i pojkbåren *ämnat* beträda en bana, den man dock aldrig beträddt? Är det ett fel att hafva ämnat bli militair? Stå då icke alla de Bönder, som deltagit i Bevåringsskyldigheten, i samma catheteri? Och vill icke det, efter en 20 å 30

år, säga, ingen Bonde finns i Riket, som kan vara Riksdagsman — emedan alla böra deltaga i Bevåringen? Utg. har mer än en gång förklarar, att han icke gillar alla Casper Wijkmans åsigter, under denna Riksdag yttrade, men han högaktar hans fasta character och hans skicklighet, och han högaktar ännu mer den personliga säkerheten. Han afskyr allt, som har utseende af våld och mannamän, och så måste den emot Wijkman gjorde motionen nödvändigt synas. Kanske har man deri orätt. — Då discussionen öfver denna märkvärdiga affair i Tisdags förevar, blefvo de främmande åhörarne af Talmannen utviste; man kan således ingen ting bestämt uppge om denna discussion. Hvad man emedertid vet, är, att flere aktningssvärde ledamöter af Ståndet yttrade sig högt och starkt för den anklagade, och att de röster, som höjde sig emot Wijkman, voro svaga och villrådige. Ståndet fattade det, i frågans närvarande skick, klokaste beslut, att anhålla, det Hans Majestät Konungen täcktes låta utreda förhållandet, hvarefter Ståndet ville pröfva och afgöra. Det är ett af de märkligare Tidens tecken, att under det Riksdagsöfverläggningarne äro långsamma, brydsamma och tycas fordra all enighet, all sanverkan till det ålskade målets, Fäderneslandets väl, vinnande, sådane personligheter, sådane schismer kunna uppstå. Om det är sannt att Riksdagen kostar Sju Riksdaler i minuten, huru mycket kostar då Wijkmanska affairen? Männe Stockholms Tidning är vård så mycket?

Så väl Wijkmans, som några andra ledamöters anföranden, meddelas in extenso. Motionairen är deruti icke skonad, och flere be-

behändige allusioner tyckas gifva tillkänna, att motionen var af honom förhastad.

Casper Wijkman.

Vördsamt Anförande.

Då den af Riksdagsmannen Insulin väckte fråga, om min behörighet att vara Riksdagsman, blifvit på hans egen och en annan Ledamots begäran lagd på bordet, i anseende till min frånvaro, lårer meningen hafva varit, att lemna mig tillfälle till förklaring öfver motionen, och jag bör således icke lemna obegagnadt detta tillfälle, ehuru öfverflödigt jag eljest skulle anse mitt yttrande deröfver. då de upplysningar, som för ämnets bedömande erfordras, lättligen äro tillgängliga för en hvar af det Hederwårda Ståndet, och jag ej bör betvifla, att frågan för många bland dess Ledamöter eger nog interesse, för att påkalla en noggrann och grundlagsenlig behandling.

Min ålder är allt hvad man behöfver känna, för att vara i tillfälle att stadga sin öfvertygelse i ämnet. Jag är född den 11 Augusti 1796, och då, enligt Insulins egen uppgift, mitt engagement vid Artilleriet upphörde i Februari månad 1814, har jag följaktligen icke gjort tjenst vid denna Corps, sedan jag fyllde 17:de året. Om det nu ock må rätteligen kallas en ordinarie beställning i Rikets tjenst, hvilket det dock icke är, att hafva varit inskrifven såsom Fourir vid en värfvad MilitairCorps, utan att derunder njuta någon lön, vare sig på eller utom Stat, eller någonsin tjenstgöra, så har dock denna tjenst tagit slut långt före den ålder, då jag efter lag var berättigad att i Statens tjenst ingå, hvilket säkerligen icke med laglig verkan kan ske, så länge man ännu är omyndig och ur stånd att åtaga sig en laglig förbindelse.

Det bör härvid föga komma i beräkning, antingen min då lefvande fader, såsom min förmyndare, gifvit eller icke gifvit sitt bifall till det ifrågavarande engagementet, enär jag blef befriad derifrån, innan myndighetsåldern intråffade, och således icke något giltigt begif-

vande af mig sjelf egt rum. Men imedertid är dock händelsen den, att min faders bifall icke blifvit gifvet, och att det tvärtom varit efter hans önskan och genom utföring af hans Förmynderskap, som afskedet för mig bereddtes. Hela mitt anställande vid militairen grundade sig således på en begången olaglighet af vederbörande, som der antagit mig, och hela följden deraf blef, hvad den lagligen måste blifva, eller en återgång af en ogiltig afhandling med omyndig person, hvilken afhandling endast kunnat ådraga vederbörande ansvar, men ingalunda medföra förbindande kraft mot en yngling, eller för framtiden beröfva honom någon af dess Samhällsrättigheter. Sjelfva saken synes mig härigenom vara nog klar, för att icke lemna ringaste tvifvel öfrigt om dess utgång. Jag anhåller dock, att, i afseende på sättet för dess behandling, få tillägga hvad jag anser nödigt, till förebyggande af en möjlig oformlighet. Det Lagrum, som härvid kommer att följas, är 21 §. RiksdagsOrdningen, hvilken uti dess första upplaga, eller den af år 1810, förbehåller RiksStånden deras pröfningsrätt, endast i afseende på sådane medlemmar, hvilkas fullmagter antingen icke blifvit godkände vid den i Riksdagens början skeende granskning, eller emot hvilka, till följe af 18. §. någon anmärkning eger rum; och 18. §. upptager icke det hinder för Representationsrätten, som här är i fråga, hvilket deremot finnes i 15. §. Vore nu 21. §. oförändrad, så egde följaktligen icke något RiksStånd att pröfva någon dylik behörighets fråga, som den här väckta. Men en förändring har skett vid 1815 års Riksdag, hvarigenom 14. §. är ställd bredvid den 18:de, och således pröfningsrätt inom Stånd äfven förbehållen, i afseende på medlemmar, emot hvilka anmärkning eger rum, till följe af 14. §. Nu handlar 14. §. endast om BorgareStåndets valrätt och stadgar villkor för behörigheten att till medlem af detta Stånd väljas; och denna år 1815 införda förändring är ännu gällande, såsom införd uti den sista, eller 1825 års upplaga af RiksdagsOrdningen. Det lårer då ej kunna påstås, att BondeStåndet genom oförmålde Lag-

förändring erhållit någon rätt att pröfva sina Ledamöters behörighet efter RiksdagsOrdningens 15. §.; och lika tydligt är, att någon sådan pröfningsrätt före år 1815 ej tillhörde någotdera RiksStåndet.

Slutföljden häraf blir ganska tydligen den, att förevarande anmärkning emot mig, hämtad från 15. §. RiksdagsOrdningen, ej bordt hos Hedervärda BondeStåndet väckas och ej annorlunda kan behandlas, än genom anmälan hos behörig myndighet, som eger pröfva Riksdagsmannamakt.

H. Jansson.

Vördsamt till Protocollet.

Då den värde Motionären förklarar att icke andra motiver än nitålskan för Grundlagens helgd föranlätit honom att väcka ifrågevarande motion, hvartill han trott sig finna ett stöd uti 15. §. RiksdagsOrdningen, så torde ingen ting deremot vara att anmärka, såvida man kan antaga motionärens uppgifter såsom tillförlitliga, och att det återopade Grundlagsstadgandet i detta fall kan eller bör tillämpas. Jag kan likväl icke tillbakahålla min förundran deröfver att den värde motionären vid Grundlagens genomläsande företrädesvis fäst sig vid vissa §§., men deremot förbisett andra, t. ex. 79. §. RiksdagsOrdningen, som stadgar, "att af Preste-, Borgare- och Bondestånden må ingen från Riksdagsorten afresa eller från Riksdagsöfverläggningarne sig afhålla, med mindre han dertill undfätt, genom Protocollutdrag, tillåtelse af det Stånd, hvartill han hörer", samt "att utan gällande skäl ingen må begagna längre tids ledighet än högst 3 veckor". Då den värde motionären icke dess mindre under fortgången af detta Riksmöte vid flere tillfällen åsidosatt dessa stadganden, såväl i förra som i seduare fall, hvilket förhållande icke låter vara någon af Hed. Ståndet obekant, då de gällande skäl som föranlätit honom dertill, hvarken blifvit inför Ståndet uppgifne, eller styrkte med bevis från Prest, Läkare eller Barnmorska; så tycker jag mig häraf hafva

skäligen anledning sluta, det någon annan orsak, än nitålskan för Grundlagarnes helgd, måtte hafva framkallat motionen. Det tillhör icke mig att härvid fälla mitt omdöme öfver någons handläggssätt; när egen öfvertygelse bestämmer det, så må sedan allmänna Opinionsen vara Domare. Emedlertid vågar jag tro, att den allmänna rösten ingalunda ogillar medbrodern Wijkmans handläggssätt — att hans kunskaper och insigter i alla förekommande mål alltid varit hedrande och nyttige för Ståndet, men ingalunda dess värdighet förnärmande. Då han sålunda hvarken varit eller kan anklagas för något brott, eller genom andra handlingar gjort sig förtjent det illiberala bemötande, som den värde motionären honom åmnadt, så tror jag för min del det vara bäst att lägga motionen under bordet, der han kan få förfalla till det bruk, hvartill han kan vara passande.

Anders Nilsson i Tottarp.

Att sluta från de framskådade och synbara motiverne i den motion, som den 11:te i denne månad väcktes emot Casper Wijkmans behörighet som Riksdagsman, bör man hoppas att Svenska Grundlagens helgd skall för framtiden finna en väldig och nitisk väktare inom BondeStåndet i den värde motionären Nils Insulin. Fruktansvärdt är dock, att hans fin-känslighet, mod och värma för den goda saken fört honom för långt redan i det första stora försöket af hans höga väktarekall. Han kan dock tillrättavisas, och det bör icke afskräcka honom från en fortsatt vandring på den uppåt förande bana, på hvilken han bör hinna till en vida högre, öfver våra rådplågningsalar mycket uppsatt och honom mera värdig väktarebefattning.

Är det på allvar, som Insulin vill hafva Wijkman skild från Ståndet, så måste väl också saken allvarsamt betraktas. Motionären har grundat sitt påstående endast på 15. §. RiksdagsOrdningen. 13. och 21. §§. vilja icke eller rätt väl komma honom till måtta. Men den pröfningsrätt, som 21. §. tillerkänner RiksStånden efter den, som vid granskning af Full-

magterna eger rum, är i sistnämnde §. begränsad af 14. och 18. §§., af hvilka den 14 §. endast rörer BorgareStåndet, och den 18 §. icke upptager det fall, som blifvit lagdt till grund för motionen. Det vill häraf falla sig klart, att 15 §. endast innefattar sådane vilkor, i afseende på valbarhet till Riksdagsman af BondeStåndet, hvilka före valet ankomma på vederbörlig auctoritets pröfning, samt att den nu väckta fråga icke låter kunna Grundlagsenligt af Ståndet upptagas och afgöras. Men om ock så vore, så återstår likväl att nöjaktigt lösa den fråga, som här låter vara hufvudknuten, hvad som rätteligen förstås med ordinarie *Beställning* i Rikets tjenst. Är det primo en *beställning* och secundo en *ordinarie beställning*, att vara inskrifven och åfven tjenstgörande för numer vid ett Regemente? Ankommer betydelsen häraf derpå, huruvida man af Staten njuter lön eller icke, och har Wijkman haft lön af Staten? eller ankommer den på hvem, som utnämner till beställningen? Den första af dessa frågor besvarar jag med Nej; ty om Lagstiftaren icke fåstat någon särskild betydelse vid ordet "*Beställning i Rikets tjenst*", så hade ju meningen enklast och säkrast varit uttryckt med orden "*varit i Rikets tjenst*"; och efter denna min tolkning torde icke en Fourir vid Artilleriet kunna anses innehafva någon *Ordinarie beställning i Rikets tjenst*, synnerligast om han ej njuter lön af Staten. Kan åter betydelsen af detta uttryck få en obegränsad utsträckning, och är svaret på den af mig framställda sista fråga likgiltigt, så måste, med allt skäl och utan all motsägelse, alla de anses innehafva *ordinarie beställning i Rikets tjenst*, hvilka af Staten njuta lön; och om en råfst anställles inom BoudeStåndet efter denna åsigt, så befarar jag stor vacance och nödvändigheten af en stark recruterung. Utgallras ibland oss alla Kronolotsar, Fjerdings- och Nämndemän, så befruktar jag att pluraliteten af Ståndet sitter på nålar och farväl då med mången vacker och gyllene utsigt. Hvad Wijkman enskildt beträffar, så har den vårde motionären med sin nära och noga kännedom af Wijk-

manska släkten, icke haft den godheten upplysa oss, huruvida Casper Wijkman, vid ifrågavarande engagement vid Artilleriet, varit myndig eller icke, en omständighet, den Grundlagen så väl som Allmänna Lagen med yttersta noggrannhet afser och måste afse vid alla förhållanden, som i ena eller andra afseendet kunna inverka på medborgerliga rättigheter. Posito, att han då varit omyndig, så är ju hela den Historien ogild, och mången, som icke besinnar detta, kunde löpa i ogjordt väder. Dessutom förekommer mig denna anmärkning nu, som att kasta jästen efter i ugnen, sedan Wijkman i mer än 13 månader varit i utöfning af alla Riksdagsmanna-rättigheter, samt denna Riksdagens viktigaste angelägenheter redan nära nått sitt slut.

Slutligen kan jag icke undgå att anmärka den gjorde motionen, såsom ett sällsamt vänskapsprof af motionärens närmare bekantskap med Wijkmanska släkten; och icke heller kan jag slippa en liten förundran deröfver, att Insulin uppträdde såsom Anklagare i detta fall, han som sjelf, efter hvad Protocollerne utvisa, sistl. Riksdag var i mycket bryderi för sin Riksdagsmanna-behörighet, och det af ett skäl, som torde igenfinnas i 18. §. RiksdagsOrdningen. Om jag minnes rätt, så var han åfven under denna Riksdag en stark ifrare för bibehållande af indragningmakten, och mot Tidningsskrifvares otidighet. Det faller sig ju då litet besynnerligt, att han af en *lumpen* Tidningsskrifvares kittslighet eller uselhet nu kunnat låta narra sig, att väcka en sådan motion på allvar.

Men kanske, när allt kommer omkring, att hela saken blott är ett infall af den lustige KlubbDirektören, för att skaffa Ståndet ett litet divertissement midt ibland de många, långa och tråkiga Riksdagsgöromålen. I hvilketdera fallet som helst, tycker jag, att vi nu redan haft nog roligt eller ledsamt af uppträdet, och jag hemställer derföre, om icke motionen nu må förfalla.

(Fortsättning.)

A X P L O C K A R E N.

STOCKHOLM, Torsdagen den 24 December 1829.

Carl Johan och Konungen i Würtemberg.

Tidningen *Medborgaren* berättar, att Konungen i Würtemberg, genom en kungörelse, tillkännagifvit, det han hvarje Fredag 2:ne timmar emottager undersätare af alla classer, som hos honom hafva något att andraga.

Då man ser, huruledes Konungariket Würtembergs innevånare *nu först* emottaga en förmån, som Sveriges innebyggare länge njutit och som hvarje land väl kan åtrå att njuta, den, att få nalkas sin Konung och i Dess sköte nedlägga sina kunskaper eller sina bekymmer, kan man icke annat, än äfven deri finna en anledning till glädje öfver sin lyckligare belågenhet. Sedan långliga tider tillbaka har ingen Svensk undersäte varit stängd ifrån möjligheten att nalkas sin Konung, och, i synnerhet under Carl Johans regering, har denna möjlighet varit en *lätthet*. Hvar och en, som anmäler sig, är alltid säker att få audience. Så bör det också vara. Aristocratién, som i forna tider slog en ring kring Konungens person, för att aflägsna allt, som kunde vara menligt för den, nödgas nu för tiden gå mera varsamt till väga; den vågar icke uppenbara sig inom Konungaborgen. Olycklig den, som beträddes med att hafva afvist en undersäte, hvilken önskade tala med Konungen! Exempler verka alltid bäst ofvanifrån. En lycklig genius har ock så tillställit, att de fleste af Konungens tjänstgörande Kammarherrar för det närvarande äro utmärkt hederlige män, till hvilka en sollicitant kan åga fullt förtroende. Denna post anses i allmänhet föga maktpåliggande, och de jure är den väl också af denna beskaffenhet,

men den kan bestridas bra olika. Denna post, i en andryg och således för ringare likar likuöjd mans hand, kan lätt bli förtryckande, då den deremot i en ömsint, våltänkt och redlig mans hand, kan bli ganska välgörande. Så är också förhållandet nu för tiden. Sveriges inbyggare kunna således, med glädje och stoltbet, veta sig längesedan vara i besittning och åtnjutande af en *rättighet*, den Tidningarne omtala, *nys* som en *grace* vara beviljad åt Würtembergs.

*Argus och Dagligt Allehanda:**Prenumerations-Anmälanden.*

Äfven i de minsta detaljer röjer sig, af hvad Audas barn författaren är. En så ringa sak som en prenumerations-anmälan erbjuder till och med bevis härpå. Tidningen *Argus* annonserar sin anmälan om fortsättning, med pomp och ståt; han säger:

"Så snart Riksdagen slutas, hoppas Red. kunna godtgöra sina Läsare för den enformighet, som Bladet oundvikligen varit underkastadt under Riksdagstiden, genom Redaktionens förbindelse att följa Riksdagsärenderna och att ur en granskande synpunkt lemna Läsaren redovisning för deras behandling och de intressen och åsikter, som dervid varit i verksamhet. Ett stort resultat af denna Riksdag är, innan den hinner slutas, åtminstone gifvet i opinionen; och detta resultat kan ej tillintetgöras. Före denna tidpunkt, och innan ett sådant resultat

var gifvet, måste hvarje Tidning, som hade något mål för sitt sträfvannde, till följd af sakens natur nödvändigt antaga en nästan helt och hållet politisk syftning. Omständigheterna medgifva, sedan detta resultat en gång uppnått, att vidga planen och, i mån af förmåga, äfven verkningskretsen. På de fåll, som derföre efter denna tidpunkt mera än litintills erbjuda sig åt Red:s bearbetning, väntar Red. också att finna den omvexling och den rekreation, hvaraf Red. ganska säkert har lika mycket behof som Läsaren; likväl ärnar Red. ingalunda derföre åsidosätta en Tidnings första pligt, — sträfvanndet för principer, det enda sätt på hvilket en Tidning verkligen kan gagna; och principer att verka för, ges och måste ges i hvarje rigtning af litterär verksamhet.”

Tidningen Dagligt Allehanda deremot, sedan några år ansedd för en af de bästa, om icke den bästa, af Stockholms Tidningar, lofvar blott helt modest, ”att fortfara i samma plan, och att efter Riksdagens slut meddela flere ut- och inrikes nyheter.”

Och ändock gifves ingen, som icke med mera nöje *emötses Allehanda* än *Argus*. Argi oförtrutenhet, att gå på med principer, är likväl berömvärd, emedan den visar, huru stark den *egenkära människan* är. Det är alldeles omöjligt för en skriftställare, att få så mycket orätt i sina principer, som *Argus* fått — men han fortfar ändå med uppställande af dylika. Han är verkligt oförtruten. Också honorerar Svenska publiken hans bemödanden, förmodligen ur det skäl, att man ej bör binda munnen till, på — — —

Det är dock besynnerligt att publiken så gerna läser pasquiller, helst emot Regeringen. En Tidsskrift, som försöker att låta *kyrkan stå midt i byn*, som upplager och kalfattrar origtiga åtgärder, varo sig af Regering, Ständer, Collegier eller hvilken som helst, men som också gör rättvisa åt dessa auctoritetens bemödanden för det rätta och sanna, kan aldrig påräkna det interesse, som en Fronderi-Tidning, den der aldrig ser, åtminstone aldrig erkänner, något godt hos de Styraunde. Publiken applå-

derar *Argus* och — *De Osynlige Bröderne*. Måste man då nödvändigt tro, att Publiken icke har känsla och sinne för det sanna, det goda? Måste man då tro, att Publiken i allmänhet består af sådane illviljoge frondörer? Ingalunda. Man måste blott tro, hvad erfarenheten så bestämt besannar: att Allmänheten är nyfiken och egenteligen låster sig vid det piquanta, att den icke anser sig behöfva *köpa*, hvad den förut äger: öfvertygelsen om Regeringens goda vilja, om Styrelsens oafbrutna vaksamhet för Rikets bästa, om Konungens bemödanden för Sveriges väl. Denna förklaring är den vackraste och troligen äfven den sannaste. Må då den loyala skriftställaren gerna umbära prenumeranter; han har sin tillfredsställelse af uppfylld pligt, af rent nit för Fäderneslandets väl och af alla goda medborgares gillande.

Ny Riksdagsman för Stockholm.

Sveriges Borgerskap i allmänhet, och Sveriges Fabrikörer i synnerhet, gjorde en stor förlust, då Herr Abraham Hiessleiter dog. FabriksSocieteten i Stockholm har nu till Herr Hiessleiters efterträdare valt Sidenfabrikören Goutelle. Det kan visserligen vara likgiltigt, om Bonullsbusken eller Mullbårstrådet blommar; men det är ej likgiltigt om den, som, i *dessa förbistringens tider*, skall försöka att upprätthålla Fabrikerne, tillhör en mer eller mindre nödvändig fabrikation. Utg. vet, så väl som någon annan, att en Riksdagsman ej är privat, ej är beklädd med nationens förtroende, för att skydda och genomdrifva specialiteter, utan för att gagna det gemensamma fosterlandet; men han vet ock, att Riksdagsmannakallet sällan ur denna synpunct betraktas, hvarken af de väljande eller af de valde. Herr Hiessleiter hade dessutom en väl förtjent reputation, ett visst, ganska nyttigt inflytande, som Herr Goutelle också måhända kan förvärfva. Besynnerligt är det dock, att icke Stockholms FabriksSocietet

valde en *Klädesfabrikör*. Ibland denna respectabla corps finnas flere aktningstvårde män, och en sådan hade åtminstone haft det för sig, att han talat för ett mera allmännyttigt intresse, än sidentillverkaren.

Herr Goutelle, som är en förmögen man och visst icke utan hufvud, har på en gång en stor fördel och en stor olägenhet af sin föregångare. Till den förra höra: det intresse för fabrikerne, som Herr Hiessleiter förstod att vinna, den aktning för redligt, icke extravagerradt, borgaresinne, som nödvändigt måste lemnas spår efter sig; till den seduare, remplacementet efter en klok, hederlig och allmänt älskad företrädare, med hvilken man nödvändigt ofta kommer att jämföra efterträdaren, och som fordrar dubbel ansträngning, för att ej vid jämförelsen förlora. Huruvida Herr Goutelle lyckas i att lösa detta problème, skall framtiden utvisa. Allmänheten kommer nog att få notis derom.

Casper Wijkman.

(Forts. och slut.)

Nils Månsson i Skumparp

yttrade sig ungefärligen så här: "Då Casper Wijkman sjelf medgifvit, att han, vid sitt sextonde år, varit några månader inskrifven vid Artilleriet, hvarifrån han för sin svaga hälsa nödgats afgå, och denna tjenstgöring således inträffat under Wijkmans omyndighets-tillstånd, hvilket väl aldrig kan vara Grundlagens mening att räkna som giltigt — anser jag den af Nils Insulin väckte motion böra helt och hållet förfalla, så mycket hårdre, som Casper Wijkman är en af de skickligaste, om icke den skickligaste, i hela Ståndet. Om vi biträdde motionären, skulle vi derigenom ge ett högst betänkligt prejudicat; lagarne förordna beständt att hvarje Svensk man skall praestera fem bevaringsår, och då vi böra föreställa oss, att flere af våra söner, med nit och skicklighet, under

dessas fem åren kunna tjena sig upp; så böra vi väl derföre icke betaga dem möjligheten att, i händelse de återgå till fadrens yrke, ändock blifva Riksdagsmän. Eljest vore ju skickligheten ett brott och odugligheten en dygd.

Nils Insulin har förklaradt, att blott nit om Grundlagarnes helgd afpressat honom motionen; och ändock har ingen Riksdagsman, under denna Riksdag, så slitigt öfvertrådt grundlagen, som han. Dels med, dels utan permission, har Insulin passerat nära hälften af Riksdagen utom Stockholm, och jag yrkar att Han måtte, till Ståndets Cancellie, plikta dubbelt traktamente, för all den tid han utan permission varit borta."

Anders Danielson

ansåg Wijkman aldrig innehafvt ordinarie beställning i Rikets tjenst, enär han aldrig uppburit lön, utan blott varit anställd som surnummerair — och enär Konungens Fullmakt, efter Danielsons förmenande, ondvikligen erfordras, för att anses vara i Rikets tjenst. Inom Bondeståndet finnas KronoRättare, Fjerdingsmän m. fl., som innehafva eller innehafvt lön, men de kunna väl aldrig anses vara i Rikets tjenst. Äfven trodde han, att ett prejudicat, af den beskaffenhet Nils Insulin här åsyftat, vore högst menligt för Bondeståndet, enär en bevarings-skyldig, som under bevaringsåren händelsevis upptjenuat sig till underofficer, derigenom skulle beröfvas rättigheten att återvända till fadrens yrke och åtnjuta de dermed förenade rättigheter, hvaribland väl den dyrbaraste vore den, att deltaga i Ständernes öfverläggningar.

Han förkastade således motionen.

Grefve Horn! Grefve Horn!

Argus har återfått sin *juvenis optimæ spei*, som så länge varit frånvarande, och han har återfått denna sin älskling, förstärkt och perfectionerad. Också illuminerar Argus, den höge resände till åra, sin Tidning, med ett anföran-

de af Herr Grefven, som väl förtjenar ett rum i Argus. I sanning, Tryckfriheten är ej inskränkt i ett land, der dylika producter få tryckas. Hvarken Herr Friherre Anckarsvärd eller Herr Rosenqvist af Åkershult hade kunnat gjort det bättre, hade kunnat offentligare uppmana till myteri och uppror. H. Exc. Herr Grefve af Wetterstedts anförande, i anledning af Grefve Horns reservation, vederlägger, ehuru i den Grefve Wetterstedt så egna alldes för milda ton, detta fronderiets och folklovvillens alster, och då detta anförande hittills låsts blott i Riksdagstidningen, tvekar Utg. ej att äfven införa det här:

"Hans Excellence Grefve af Wetterstedt, Gustaf: Då Herr Grefve Horn, som icke öfvervar beslutet i Passevolance-frågan, hvilket likväl af hans fria val hade berott, ansett sig böra, med anledning af en utaf Herr Grefve von Fersen väckt motion, långt efteråt afgifva sin reservation emot det fattade beslutet, och således haft fullkomlig betänketid att välja sina ord, i synnerhet som han icke kunde hänföras af ögonblickets intryck; så torde det ej synas förunderligt, om jag uppkjult att anföra några märkningar emot denna, i så många afseenden, märkvärdiga reservation, intilldess jag, genom dess genomläsning, kunnat bestämdt öfvertyga mig om dess ordställning och innehåll. Jag har nu vunnit denna upplysning, och derigenom med ledsnad sett bekräftadt hvad mitt minne, efter ett hastigt åhörande, ännu önskade finna tvifvelaktigt. Grundlagen tillägger hvarje Riksdagsman, som ej i Ståndets fattade beslut instämt, rätt, att sin enskilda tanka till Protocollet anmäla; men den har icke kunnat afse, att detta enskilda yttrande af en egen, från majoritetens afgörande, skiljaktig mening möjligen skulle urarta till en offentlig anklagelse emot det fattade beslutet och till en dermed förenad uppmaning, att det icke åtlyda. Hela andan af vår Grundlag här stämpelu af en omsorgsfull afsigt att skydda enskild rätt och allmän säkerhet; men om den förra, öfvermodig och förvågen, skulle vilja inkräkta på den senares område, och dervid söka sig en vrängd

anledning i sjelfva Grundlagens stadganden, så behöfves endast dessas använda kraft för att hejda försöket. Ty i ett annat fall skulle Lagen förfela sitt ändamål och Sambållet upplösas. Vi tillhöra icke mera, lyckligen för oss och för Fäderneslandet, denna så kallade frihets-tid, från 1720 till 1772, som, i de flesta fall hånlig för vårt politiska anseende och våra minnen, i mån af de stridiga partiernas vexlande segrar, gjorde, utan afseende på Lag och rättvisa, ett främmande inslytande gällande, som mäktigt, ehuru skamligt, tyngde på öfvertygelsens vigtskäl *).

(Fortsättning.)

*) Nej Herr Grefve, vi tillhöra icke mer dessa tider; men just deri ligger orsaken till de bemödadanden, som orolighetsstiftare af den aristokratiska Ligan använda, för att dit återföra oss. Det nuvarande lugna Sverige erbjuder ingen ting för deras rolystna perspectiver. De kunna icke fördrå Sverige lugnt och lyckligt under en Konung, som det sjelf valt och som, märkom det väl; icke använder dem.

Herr Addners Concert.

Den Concert, Herr Addner gaf på Börs-salen, förskaffade Stockholms publik en skön afton. Allt var väl arrangeradt; och då man nu vet, att Concertgäfvaren hade frossan, samma dag han spelte, får man dubbel anledning att fågna sig åt hans stora talang. Huru mycket bättre skulle han ej bläst, om han varit frisk! Dubbelconcerten af Herrar *Elvers* och *Randel*, utgjorde, efter Utg:s tanka, kronan af Concerten. Den var ett verkligt måsterstycke, både till composition och execution. Hr Almlöf declamerade väl, hvilket väl knappast behöfver sägas; men compositionen i allmänhet lemnade föga spår af *Weber*. Herr Addner lärer ännu företaga ännu en utländsk resa; måtte helsa och bifall möta honom öfverallt, och han snart återvända till fäderneslandet, som i honom kan hoppas och med säkerhet vänta — en replagnot af den så allmänt älskade *Crusell*.

A X P L O C K A R E N.

STOCKHOLM, Tisdagen den 29 December 1829.

Grefve Horn! Grefve Horn!

(Forts. och slut.)

"Vi ega icke i vår Stats-författning något egenmäktigt *Veto*, såsom fordom i Pohlen, hvar af följerna bordt vara låtorika. Vi ega icke något sådant stadgande, som endast den anar-chiska 1793 års Constitution i Frankrike upp-tagit, att efter godtycklig pröfning kunna mot-sätta sig de constituerade Myndigheternas beslut; stadganden, för hvilka Författarne sjelfve, redan i dess lunda, studsade, och som derföre genast, från tomma ord på papperet, förbyttes till det gråsligaste tyranni, som någonsin veildens ti-deböcker kunna uppvisa *). Dessa allmänna betraktelser böra vid detta tillfälle icke synas främmande, då man hört Grefve Horn, i en afgifveu reservation och i trefaldig egenskap af *Representant*, *Medborgare* och *Rotehållare*, stämpla såsom *en act af orättvisa och våld* det beslut, som af trenne Riks-Stånd blifvit fattadt, angående Mötets-passevolancen; då den *militäriska subordination* omtalas, hvarmed frågan inom *Ridderskapet och Adeln* upptogs, och som synes hafva jäsvat hvarje vundt om-döme öfver *Indelnings-verkets* natur; och då, ej nog härmed, han tillägger: att om äfven *Konungens sanction* härå skulle gifva en full-äudad handling åt *Stats-maktens våldsamma*

brytande af *Contrakters helgd*, så finnes dock intet lagligt åliggande för *Rust- och Rotehållare*, att en sådan handling godkänna *). Nu frågar jag, är det icke att fullkomligen miss-känna den rätt, som *Grundlagen* gifvor, att förvara vid *Protocollet* sin serskilda mening e-mot ett fattadt beslut, att på sådant sätt upp-håfva sig till domare öfver andras meningar; att på sådant sätt åtminstone antyda en upp-maning till olydnad emot hvad *Stats-makterne* beslutit? Om detta är *Representantens* rätt, så äro natur-tillståndets tider intrådade; och den materiella styrkan blir då rättvisans måtare. Om detta är *Medborgarens* språk, så måste åt-minstone ett annat Svenskt tungomål för denne finnas, som närmare öfverensstämmer med *Fosterlandets* minnen och hans bestämmelse. Om detta är *Rotehållarens* afsigt, så uppreser han sig till en oberoende och sjelfmyndigt beslutande makt inom samhället, som försnår både *Konung* och *Ständer*. Nej, detta är och kan icke vara förhållandet, och jag tror äfven, att *Herr Grefve Horn*, som vid detta tillfälle icke förer någon annan talan än sin egen, sjelf icke anar de eftertänkliga följder, som kunde npp-komma af hans framställda satser, om de på allvar i hans eller någon annans sinne uppfat-tade, kunde vinna verkställighet. Men sådant

*) Hvarföre så skonsamt bemöta dessa förskräckliga satser? Hvarföre icke rent ut säga *Herr Grefve Horn*, att dylika uppmaningar till olydnad emot *Regeringens* på *Ständernes* beslut grundade författning och påbud, rent af äro — *Upprorsskrän*. Huru länge *Svenska* *Constitutionen* och *Representationsrätten* kan fortvara, med den utsträckning 1829 års *Riksdag* derät gifvit, må Gud veta, — men att massan af nationen afsky dessa yttranden, det veta vi.

*) Tror Hr Grefve af Welterstedt, att *Sveriges* nruvande radicaler, att de personer, som nu benämna som våldshandling, snart sagt alla *Styrelsens* åtgärder, skulle frugta för 1793 års *Franska* *Constitution* införd i *Sverige*? Tror *Herr Grefven* icke, att dessa personer skulle äfven kunna lemna sin *Robespierre*, *Marat*, *Sit Juste* o. s. v.?

bör likväl icke föranleda dertill, att de äfven lösligen och utan annan mening, än syftning på dagens gny, blifvit framkastade. Årendet är för viktigt för att göras till en lekball för passionerna, och den rätte Medborgaren upphämtar, äfven under stridiga åsikter, endast en verklig åra af dessas lugnande; men icke då han gifver dem en nåring, som alltid, inom vårt Land och med vårt sansade folk, skall förfela sin möjligen åsyftade verkan. Jag ämnar här icke ingå i någon bevisning om lagligheten af det fattade beslutet. De förenade Utskottens Betänkande, af trenne Riks-Stånd bifallet, har tillräckligen upptagit och besvarat de väckta betänkligheterna; men jag frågar Herr Grefve Horn, huruvida han, om dess mening blifvit den gällande, skulle hafva funnit förenligt med parlamentarisk form, med aktning för sin rätt och med den hofsamhet, som äfven tillkommer en minoritet, och den pluraliteten i samma mått alltid är skyldig att återgälda, att från den då besegrade sidan reservationerna börjat angripa den förmenta patriotiska subordination (ty i dessa leder kan ju äfven subordination finnas), hvarmed saken blifvit genomdrifven, och det jäf på allt sundt omdöme om dess natur, hvarmed den varit åtföljd? Hade han icke då kunnat svara, att minoriteten endast synes vilja tillerkänna ett sundt omdöme åt sig och sina vänner; att man likväl förbehölle sig något anspråk derpå, ehuru man vågade hysa en motstridig tanka i ämnet, och att ofelbarhet i egen inbillning, på hvad sida den än må vara, ej har och ej förtjenar något varaktigt värde. Om han upptager denna uppräning till det rättmätiga gensvar, han vid ett sådant tillfälle förmodligen hade afgifvit, så torde vid detta tillämpningen lätteligen kunna göras. För min enskilda tillfredsställelse skulle jag önska, att närmare få veta, och samma önskan torde många med mig dela, hvaruti det återopade och på närvarande fråga passande *berömvärda efterdöme* består, som ett annat *Constitutionellt Samhälle* gifvit. Jag gissar, att dermed menas en träffad öfverenskommelse uti ett främmande Land emot en befarad olaglig beskatt-

ning, hvarom de allmänna Bladen med så mycken ifver talat. Men utom det, att dessa så mycket utropade patriotiska Bolag, i verkligheten och på närmare håll sedde, nedsmälta till enstaka, spridda individer, hvars antal journalismien söker att upp-pösa till betydighet; så är, efter all anledning, hela ändamålet ett spöke, uppståndt emot ett annat spöke, att skräma hvarandra i inbillningens värld, och förmodligen aldrig komma att råkas i denna. Efter allt hvad jag nu anfört, och då, efter min förmening, Herr Grefve Horns så kallade reservation innefattar en aldeles ny motion, helst den upptager en alternativ framställning om Knekt-hållets upphörande eller Beväringsskyldighetens undantagande ifrån detsamma; så hemställer jag till Ridderskapet och Adeln, om Remiss å denna reservation må beviljas. Ridd. och Adeln kan utan afseende i sitt Protocoll lemna ett anförande af en dess Stånds Ledamot, som skulle öfvertråda äfven gränsen för sin lagliga rätt och en skyldig aktning för Ståndet; men mig synes, att det åtminstone icke obemärkt bör till Utskott låta afgå ett yttrande, der tvänne andra Riks-Stånds utöfvade makt och fattade beslut benämnas såsom *en akt af orättvisa och våld*, såsom *fullkomlig laglöshet under laglig form*. Om vi kunna anse oss höjde öfver all verkan af dylika förebräelser, så ego vi icke deröfver rätt att i förväg bedömma hvad våra Med-Ständer deröfver kunna tänka och yttra. Således vore det i alla afseenden, efter min tanka, rättast, om Hr Gr. Horns reservation, endast för hans räkning kvarstode i våra Protocoller, utan att till Utskott, såsom begärdt är, remitteras; och det är härpå jag anhåller om Herr Grefvens och Landt-Marskalkens proposition, i förening med dem redan af tvänne värde Talare begärde, om afslag å remiss af Grefve v. Fersens motion. Ridderskapet och Adeln har i förmiddagens plenum medgifvit remiss af en lång föreläsning af Hr Hjerta, till hvars afgifvande han hämtat anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga skrifvelse om väckt fråga angående lättade lånebidrag för fastighetsegare. Han beklagade att denna skrif-

velse så sent blifvit afgifven; men den harlikvål för honom bordt vara välkommen, emedan den beredde honom ett ypperligt tillfälle att nedläggga ett nytt arbete, på ett af honom under Riksdagens lopp, redan ofla odladt fält. Det är vål sannt, att snart blifva åfven de nya variationerna på Herr Hjertas klagovisor nästan lika utslitna, som sjelfva det ofla bearbetade themat; men icke dess mindre gör jag en tillämpning af den i förmiddags beviljade remissen på den, som nu är i fråga, och hemställer till Ridd. och Adeln, huruvida det icke kan anses tillräckligt, att på en dag blott remittera ett anförande af denna natur" *)

Kongl. Sundhets-Collegium. Regium Collegium Sanitatis. Collegium Medicum, olim.

(Med underlydande hemman och lägenheter.)

Åtta å Nio Medicinæ-Doctorer och Licentiatier hafva hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhållit om dispence ifrån den öfverexamen, som SundhetsCollegium år 1822 lyckats att få föreskrifven för competence till vissa läkaretjenster i Riket. Visserligen år Candidat-eden författad på Latin; visserligen år MedicinalRådet Hedin död; men en utmärkt filolog, MedicinalRådet Rooth, lefver ånnu, och således år det bra underligt, att Collegium kunnat föreslå en författning, som rakt annulerar en *ed*. Huruvida Collegii hårdragning af den skyldighet, som candidat-eden åligger promovendus, kan stå tillsammans med orden i eden, må sjelfva verba formalia afgöra:

"Promitto denique, me in nulla alia Academia Examen Medicum subiturum aut Honores Medicos petiturum, et contentum fore loco

in futura Promotione, quæ mihi Facultas Medica adsignatura sit."

Huru man nu kan förklara, att en Medicinsk examen vid Carolinska Institutet icke år någon academisk examen, lærer svårligen begripas. Nog år det sannt, att Institutet icke har namn af Academie; men der finnas ju dock både Professorer och Adjuncter, och, ånnu mer, om det åtminstone icke år Academie, så år ju inrättningen ånnu mera lustre; ty den skulle då vara, hvad man hittills aldrig gjort sig begrepp om, en *Öfver-Academie*. Man har således allt skål at hoppas, det sollicitanterne skola vinna sin åstundan, och åtminstone denna gången befria SundhetsCollegium från det obehaget, att nödgas umbåra 8 å 9 skicklige läkare, för det dessa icke vilja svåra falskt. Följden af Collegii författning var lätt att förutse för hvarje upplyst, Collegium blott, såg den ieke. Man prognostiserade genast om den, och, hvad man väntade, slog in: Svenska Arméns läkare-corps år i denna stund ytterst defect. Konungens Nådiga dispence kan dock hjelpa detta och gifva verkställighet åt Ståndernas beredvillighet, att anslå en Fältläkarestat åt Sverige. En anmärkning vid den Nådiga författningen framställer sig dock ovillkorligt: då Kongl. Maj:t Sjelf i Nåder förklarar, att det tillåtes de Läkare, som redan aflagt den föreskrefne Candidat-eden, hos Kongl. Maj:t söka Nådiga dispence från Collegii öfverexamen, — hvilket vål ungefårligen vill sågas detsamma, som att Kongl. Maj:t åmnar dem derifrån befria, — monne ej så gerna ett rent stadgande af denna examens upphörande för desse Läkare kunnat utgifvas? Eller år detta blott ett Nådigt försök, att uppråthålla Kongl. SundhetsCollegii, sedan några år, sjunkande anseende?

Om Presterskapets aflöning.

Allmänna Besvårs- och Oeconomie-Utskottets Betänkande, N:o 152, angående Presterskapets aflöning, innehåller hufvudsakligen af-

*) Det måste vara hårdt för en man med Grefve af Wetterstedts snille, att nödgas använda det på så klene föremål. Som sann patriot har han dock icke kunnat undgå att äfven begagna sin *representations-rätt*, och Sverige stadnar därför i förbindelse hos honom.

slag å de gjorda motionerne. En del af dem voro ock af den beskaffenhet, att det nästan var likgiltigt, om de gillades eller ogillades; men Anders Danielsons och Herr af Silléns åro af en annan natur. Desse Riksdagsmäns motioner åro af en så ypperlig anda dicerade, och så öfverensstämmande med Tidens Anda, att de väl förtjenat närmare behjertande. Utg. inför dem här, hämtade ur Utskottets Betänkande, och han inför äfven Utskottets utlåtande öfver dem. Sedan åmnar han införa Utskottets svar på återremisserne af detta dess utlåtande och slutligen sina egna reflexioner öfver detta magtpåliggande ämne.

Transsumt af förenämnde Betänkande.

4:o Af Anders Danielsson från Ellsborgs Lån, af innehåll, att utskylderna till Presterskapet åro alltför mångfalldiga, obestämda eller svåra att bestämna, att de i senare tider utfärdade författningar om conventioner emellan Pastorer och Åhörare, äfven der de kommit till verkställighet, likväl ej afhulpit det väsendliga grundfelet, som skall bestå deruti, att Presterne sjelfve åro uppbördsman och af sina åhörare för egen räkning indrifva de löner, som för tjensten dem tillkomma, hvaraf skall följa, att tvist ofta yppar sig om löne-persedlarnes fullgiltighet, och missämja mellan Lärare och åhörare föranledes. Till undvikande häraf, föreslår alltså Motionairen, att Presterskapets löner måtte förvandlas till Statsinkomster och hela Presterskapet alltså, liksom andra Embetsmän, uppbåra sin lön af Staten. Presterskapets inkomster åro väl icke i det hela för stora, men böra annorlunda och jemnare fördelas. De större Pastoraten borde därför minska, de mindre sammanslås, och alla Pastors-löner, så vidt möjligt vore, bestämmas till lika belopp. I löne-beräkningen borde äfven Boställs-afkastningen ingå. För att åtminstone för framtiden bereda möjligheten af en sådan jemkning föreslås en underdånig skrifvelse af Rikets Ständer till Kongl. Majt, att en statistisk undersökning måtte anställas öfver hela Riket, för att utröna dels totalbeloppet af

Presterskapets aflöning, jemfördt med dess personal, dels äfven möjligheten af Pastoratens förening eller delning. Härmed har förenat sig

5:o Samuel Jonsson från Öland, som äfven anser för lämpligast, att Presterskapets löner må utgöras af Stats-medlen, med bibehållande af de dem anslagna boställen.

6:o Herr af Sillén, Georg Axel, yrkar likaledes, att den directa beröringen Religions-Lärare och Åhörare emellan, i afseende på aflöningen, borde förekommas. Till följd häraf föreslås, att Kronan må öfvertaga Presterskapets rättigheter och en beständig tionde-ränta stadgas, beräknad efter hemmanets godhet. Denna ränta borde utgöras till Staten, och så väl af denna Tionde, som af Kronans behållne räntor, der sådane finnas, borde Presterskapets aflöning anslås i såd och andra persedlar, och icke blott Kyrkoherdarnes utan äfven Commministrars och öfrige Kyrkobetjenters inkomster sålunda för alltid bestämmas.

(Fortsättning.)

Rättelse:

I N:o 37 af denna tidning står, på första spalten, 6:te raden nerifrån: "de fleste af"; läs "alla".

På 100 numrer af Tidningen Axplockaren, som, under loppet af år 1830, Onsdagar och Lördagar utgifvas i Ahlbergs Bokläda i Storkyrkobrinken, emottages prenumeration med 5 R:dr 16 sk. B:co å nämnde ställe. Utg., hvilken nu mera lyckats att öfvervinna de hinder, som väl lat Tidningens oregelbundna utgifvande, de sista veckorna af detta år, lofvar ingenting annat än fullföljande af Tidningens plan, att uppsöka och allmängöra allt, som, relativt till Utgifvarens omdöme, kan interessera Allmänheten. För nya Prenumeranter åro de år 1829 utkomne 40 numrer att tillgå, emot 2 R:dr B:co.

A X P L O C K A R E N.

STOCKHOLM, Onsdagen den 30 December 1829.

Om Presterskapets aflöning.

(Forts.)

”Ett jemnare förhållande, större och mindre Pastorat emellan i aflönings-våg, borde äfven tillvågbringas, och öfverskottet i ett Pastorat antingen anslås att fylla bristerna i ett annat eller också blifva behållning för Staten. Deremot borde, i Motionairens tanka, alla likstolar och öfrige smärre löne-inkomster försvinna, äfvensom Nådåren, i hvilkas ställe en ecclesiastisk Pensions-anstalt borde inrättas, grundad dels på anvista tionde-råutor, dels på någon årlig afgift af Presterskapets löne-belopp.”

”Sedan Utskottet sålunda yttrat sig öfver väckta frågor, rörande Presterskapets extra löne-inkomster, följer i ordningen att utlåta sig öfver dem, som äsyfta ett fullkomligt upphåfvande af det hitintills följda systemet för Presterskapets aflöning, som borde directe utgå af Staten. Detta är syftmålet af *Anders Danielsons*, *Samuel Jonssons* och Herr af *Silléns* ofvannämnde Motioner.

Det synes Utskottet onekligt, att nuvarande aflönings-sätt medför betydliga olågenheter, som dock för det mesta träffa löntagaren. En Prestman kan och bör, helst i svåra år, ej med strånghet utkräfva sin rätt. Vid dylika tillfällen är han äfven vanligtvis nödsakad att emottaga såd, som icke är afradsgill, emedan han ej kan fordra annan tionde, än af årets afkastning. Äfven då skörden är god eller medelmåttig, måste alltid den fattiges oförmåga i första rummet af Presterskapet behjertas. På detta sätt uppkomma restantier och afskrifnin-

gar, som årligen förminska lönebeloppet, det må nu vara grundadt i lag, som utsätter en trettiondedel af verkliga afkastningen, eller, som på de ojemförligt flesta ställen inträffar, i häfdvunnen vana, som ofta förminskar det till hälften eller tredjedelen af hvad det, enligt lag, borde utgöra. Ser man åter saken från en annan synpunkt, än den oeconomiska, så tyckes något förödmjukande ligga deruti, att Presten skall vara sin egen uppbördsman, i synnerhet der, såsom i flere laudsorter är brukligt, Cappellanerna måste personligen insamla en del af sin lön, hvarigenom en laglig inkomst, på ett med Ståndets värdighet oförenligt sätt, nästan antager utseendet af allmosa. Vore alltså endast frågan om Presterskapets fördel och ett redigare och säkrare uppbördssätt, så borde Utskottet utan tvekan tillstyrka hvad som nu blifvit föreslaget, att Staten öfvertog Presterskapets, liksom andra Embetsmäns aflöning, ty hvarje Prestman skulle otvifvelaktigt vinna, att kunna påräkna sina inkomster på en viss tid oafkortade och i allmänhet oberoende af de flera tillfälligheter, som de nu äro underkastade. Men härvid möta andra betänkligheter. Att Menigheten med alstren af egen jord eller egna hjordar aflönar sitt Presterskap directe och utan någon tredjes mellankomst är icke blott i sig sjelf mera naturligt och enkelt, utan närmar äfven Lärare och Åhörare till hvarandra, och föranleder ett unrigänge, som är nödvändigt för det vänliga förhållande, som bör ega rum mellan Läraren och hans Församling. Sätter man nu Kronobetjeningen mellan bägge, skiljas de från hvarandra af en executiv uppbördsman, så är föreningsbandet, åtminstone i detta afse-

ende, upplöst, och det patriarchaliska förhållande, hvarpå Prest-Embetet blifvit beräknadt, rubbadt i sina grunder. Hvad som för närvarande endast är ett olyckligt undantag, blifve då det vauliga och regelmässiga, och allt afseende, som Läraren kan och bör göra på den allmänna nöden eller enskilda fattigdomen, vore då omöjligt. Utskottet tviflar, att någon rätt-skaffens Prestman skulle till sådant pris vilja köpa en större säkerhet för lönens oafkortade utgörande, och att någon Församling skulle på sådana vilkor kunna förmås att fråntråda en vana, som hon ärf af sina fäder. Om tvister, rörande mitt och ditt, stundom yppas mellan Lärare och Åhörare, så kommer detta onekligen mindre af uppbrördssättet, än af sjelfva lönevilkorens obeständhet, hvilken på annat sätt bör och kan afhjelpas. Vid verkställigheten af det nya förslaget, såsom det af *Anders Danielson* blifvit framställt, skulle dessutom betydliga svårigheter möta, hvilka ej kunnat undfalla Utskottets uppmärksamhet. Öfvertager Staten Presterskapets aflöning, så måste den antingen utgå i natura-præstationer eller lösas efter Markegång. I förra fallet skulle Staten betungas med en mängd råntepersedlar, svåra att förvara och svårare att afyttra. I senare fallet åter skulle tyngden drabba Allmogen, som i allmänhet har lättare för att utgöra en råntepersedel, än dess lösen i ett land, der rörelse-capitalet är inskränkt och bundet, circulationen trög och afsättningen ofta omöjlig. Den här af uppkommande förlågenhet skulle således antingen drabba Statsverket i massa eller också spridas i smått till hvarje enskild löngifvare. Det löntagande Presterskapet vore det, som vunnit härpå, men det lär ej önska sig en vinst, som vore förenad med Statens förlust eller Församlingens lidande. — Antagligare vore Herr af *Silléns* förslag, som bibehåller natura-præstationerna; men det är grundadt på förutsättningen om en allmän jemkning emellan Pastoraterna till ungefärlig likhet, som skulle uppkomma genom de större delning och de mindres utvidgande: en tauka, den äfven *Anders Danielson* yrkar. Utskottet nekar icke,

att en sådan ny reglering i många fall kunde vara både billig och nyttig. Men då man besinnar de hinder, som måste möta dervid: folkets naturliga tillgifvenhet för den Ecclesiastikindelning, hvarvid det blifvit vaudt; denna indelnings mångfaldiga sammanhang med landets civila indelning, som då äfven måste förändras, kostnaden af en mängd Kyrkors ombyggnad eller förflyttning o. s. v.; så synes ett sådant förslag, äfven om det i sina grunder godkändes, för utförandet antingen fördrå århundraden, eller, om det skulle ske hastigt, en brytning, som icke är af något trångande behof påkalladt. Den statistiska undersökning, som *Anders Danielson* föreslagit, så väl för att utröna möjligheten af en sådan ny reglering, som total-beloppet af Presterskapets aflöning, jemfördt med dess personal, saknar Utskottet skäl att tillstyrka. Att undersöka möjligheten af hvad, som troligtvis ej kan blifva verklighet, tyckes onödigt. Beloppet af Presterskapets aflöning i hvarje Lån kan fullständigt utrönas af Taxeringslängderna, och äfven, ehuru mindre detailerad, af de årligen utkommande sammandragen af Bevillingen, och det är lätt att finna dess förhållande till personalen, då denne sistnämnde är allmänt känd genom Stifts-Matriklerna. Hvad ändtligen angår den påstådda olämpligheten af Nådår, så äro ordinarie Nådår försäkrade Presterskapet genom dess i Grundlagen garanterade privilegier: de extra-ordinarie tillhöra Konungens benådningsrätt. I intetdera hänseende lär någon ändring kunna ske, utom i constitutionel väg, hvaröfver Utskottet ej eger att yttra sig.

Af dessa skäl har Utskottet ej kunnat tillstyrka bifall å sistnämnde 3:ne Motioner.
(Fortsättning.)

Den objudne Gästen, Minerva och — St. Domingo.

Om Den Objudne Gästen hade dött, så skulle icke Axplockaren nedskrifvit följande rader; men då han blott byter om skinn och i

skepnad af Minerva ämnar ännu en gång genomresa Sverige, torde det icke vara ur vägen att fästa uppmärksamheten på en hans artikel i N:o 52 för den 25 November detta år. Som den sista series af Den Objudne icke är att tillgå på publiqve ställen och Utg. icke är prenumerant, har hans uppmärksamhet på denna artikel först väckts af Argus, som med en alldeles ovanlig, och man må väl tillägga, olämplig, skonsamhet behandlat denna sak. Om väl någonsin en paradox förtjenar att med allvar bekämpas, så är det väl den sattsen, som Den Objudne här drifver, "att innehafvarne af Statens högre embeten böra, om de ej genom sin födsel tillhöra Adels-ståndet, dermed införlifvas."

Det är verkligen hårdt, att beständigt höra sig förelåsas den stora skillnaden emellan Adels och Ofrälse eller, som man väl kan kalla det, emellan *Hvita* och *Svarta*. Ungefär på samma sätt deducera Negerhandels försvarare sina apologier. Sannt är väl, Den Objudne Gåsten har väl icke föreslagit att sälja oss andra; troligen fruktade han, att *Köpare* skulle saknas. Han har dock modfållt oss och, besynnerligt nog, ställt en född Adelsman, som duger till intet (exemplen äro sällsynta, men de gifvas dock), i bredd med en ypperlig ofrälseman, som banat sig väg till Statens högre embeten; denne måste nödvändigt jemnas med den förre. En skicklig och hederlig Ofrälseman, som, genom ett i alla afseenden utmärkt uppförande, vunnit sin Konungs nåd och förtroende, som af Honom rättvisligen befordras till Statens högre embeten, måste då nödvändigt bli Adelsman, sedan han i sin ofrälse-egenkap gagnat och lyst! Han får icke njuta sin lycka i den ställning, hvaruti han förtjent henne! Perspektivet af ett jemlikhets-tillstånd med dem, hvilka, födde Adelsmän, icke behöft dessa ansträngningar, för att ernå denna upphöjelse, skall då vara hans non plus ultra! Och för första gången upphör den så naturliga rättigheten hos hvarje människa, att få afsäga sig en förmån. En glupskare aristocratie har väl icke, på sednare tider, uppenbarat sig i

tryck. Hoppas Den Objudne verkligen att få denna framställning gillad af Nationen?

Annorlunda lärde Minerva den unge Telemak, då Hon, under skepnad af Mentor, undervisade honom. Mentor aflägger nu sin jordiska gestalt och återtager sin gudomliga; Hon uppenbarar sig hådanefter som Minerva. Blir Gudinnans språk lika med Mentors, så gör Hon visheten ingen nytta. En sådan vishet får ingen entré — i Sverige. Svenska Nationen skattar Adelskapet som det bör skattas, som en belöning för gjorda tjänster åt Fäderneslandet; men Hon tror icke, att denna belöning nödvändigt erfordras, för att vara en utmärkt man; Hon tror, att den dygdige och skicklige Medborgaren alldeles icke blir dydigare och skickligare, för det han blir *Adelsman*. Hon klandrar icke den Nåd, som upphöjer honom dertill, eller den åregirighet, som emottager upphöjelsen, men Hon kan aldrig gilla den lära, som bjuder, att Medborgaren *nödvändigt skall bli Adelsman, för det att han förtjent det.*

Långre ned i samma artikel berättar Den Objudne, att ett Statsråd, som nyligen aflidit, hämtats ifrån Stockholms Börs. Hvem ihågkommer icke härvid huru:

Åsnan gick att sparka

Det sjuka Lejonet, som dog; —

Och skrek, så gör den starka! — ?

En vred Genius, den man väl kan anse för en Satyr, har narrat den Objudne att trycka denna artikel. Hela världen vet, att Statsrådet Schwan väl förtjenade sin upphöjelse och väl försvarade sin plats. Stockholms Börs kan också väl tåla den smutsiga insimulationen. Den kan trösta sig dermed, att denne man, *hämtad ifrån Stockholms Börs*, gjorde heder åt den, bevisade factiskt, att en hederlig och skicklig Köpman lätt kan användas till Rikets högsta värf, och den torde till på köpet trösta sig dermed, att det i allmänhet kanske ej är så lätt, att af *födde Adelsmän* göra *ypperlige Köpmän*. Hvarmed kan väl *Den Objudne* trösta sig? Förmodligen med den öfvertygelsen, att, så snart han hinner Statens högre

embeten, *också bli adlad*. Eller monne *Den Objudne* har något hopp att bli Portugisisk Charge d'Affaires eller till och med Minister under Don Miguels regering? Det är i allmänhet svårt att gissa, hvartut folk ämna; men här är det particuliert omöjligt att fundera ut, hvad *Den Objudne* menar. Icke kan han ämna, att i Sverige, ett fritt land med en så ytterst liberal Konung, införa Frihetstiden och Aristocratiën; icke kan han tro, att, då snart sagt hela det höfsade Europa bestämmt hyllar constitutionella samhällsinrättningar; då England, det sedan sekler aristocratiska England, högt påkallar Ofrälse-ståndets rättigheter, då Frankrike, genom en reaction, nyligen förgåfves återställt den Aristocratiskt-Monarkiska principen; då nästan hela Tyskland får constitutioner; då i synnerhet Baijern (ett erkekatholskt land) i sin förträfflige Konung har det starkaste stödet för *folkets rättigheter*, — icke kan han tro, att den aristocratiska principen, under sådane auspiciër, kan göra sig gällande i Sverige. Hvad menar han då? Troligen intet.

Ett par anekdoter till slut.

1:o. Då en viss armée hemkom från en campagne, och snart sagt alla officerarne erhöillo orden Pour le Merite Militaire, träffade en qvick man, en af dem, som ingen orden erhöillit, och yttrade dervid: hvad ondt har väl denne stackaren gjort, efter han icke fått *sin orden*?

2:o. En mycket bekant qvick general yttrade, då han fick en orden: det är väl ingen heder att ha den, *men det är ändå skam att vara den förutan*.

På samma sätt måtte väl den Objudne anses Adelskapet, särdeles som man blott behöfver vara Expeditions- eller Protocolls-Secretare, eller Kapten i Arméen, för att erhålla det. Och på detta sätt kan man raisonnabelt förklara *Den Objudnes* Artikel: *han har blott velat skämta*.

Herr Bergs recett.

En af Svenska scenens veteraner, Hr Berg, hade sin recett förlidne Tisdag. Öfver trettio

års tjenstgöring vid Theatern, oklanderlig skicklighet, hederlig karakter och ett älskvärddt väsende ha gjort Herr Berg till Svenska Theaterpublikens älskling. Man har aldrig satt Hr Berg mycket högt, men han har ock sjelf aldrig satt sig lågt. Man ser honom alltid med nöje. Om han just icke varit af de sublimate actenrer, som på vers och prosa besjungits, så har han ock aldrig varit fadd, alltid försvarlig, ofta god. Huset var fullt och Hr Berg emottogs med hjertliga tecken till bifall och vänskap. *Skatan* och *L'Irato* uppfördes. Den förre en gammal sentimental Dram, den sednare en ögonblicks-product af Mehul, som dermed ville ridiculisera den Italienska musiken. Bägge väl kände af publiken. Emellan pieserne exeqverades några variationer af Herr Elvers. Denne unge konstnär lärer komma att gå bra långt. Det är en verklig njutning att höra honom. Om det tillåtes Utg. att jemföra honom med *våra* lefvande artister, skulle han villja påstå, att Herr Elvers söker att förena Herr Beers starka stråke och concert-viol med Herr Kapellmästaren Bervalds utvalda och ytterst gracieusa Kammarspel. En förening af så öfverlägsna, ehuru stridiga, talanger måste förtjusa; också skördade virtuosen ett lika allmänt som välförtjent beröm.

På 100 numrer af *Tidningen Axplockaren*, som, under loppet af år 1830, Onsdagar och Lördagar utgifvas i *Ahlbergs Boklåda* i Storkyrkobrinken, emottages prenumeration med 5 R:dr 16 sk. B:co å nämnde ställe. Utg., hvilken nu mera lyckats att öfvervinna de hinder, som väl lat *Tidningens* oregelbundna utgifvande, de sista veckorna af detta år, lofvar ingenting annat än fullföljande af *Tidningens* plan, att uppsöka och allmängöra allt, som, relativt till Utgifvarens omdöme, kan interessera Allmänheten. För nya Prenumeranter äro de år 1829 utkomne 40 numror att tillgå, emot 2 R:dr B:co.

Tryckt i Kongl. Ordens-Boktryckeriet.

A X P L O C K A R E N.

STOCKHOLM, Torsdagen den 31 December 1829.

Om Presterskapets aflöning.

(Forts. och slut.)

Detta Betänkande bifölls af Preste- och Borgare-Stånden, hvilket också var helt naturligt. Det förstnämnde Ståndet *ville* ha saken på gamla foten, hvarom mera nedanføre, det sedan åter ansåg frågan likgilltig för sig, och begagnade tillfället att göra Preste-Ståndet en artighet — för att vid tillfälle få en annan igen. *Gåfvor och gengålvor uppehålla vänskapen långst.* Se der åter en verkan af det herrliga representations-sättet! Adeln och Bönderne deremot, hvars skinn det gäller, återremitterade Betänkandet, och Utskottet, som af Herrar Ribbings, Cederströms, Anckarswärds, Excellencen de la Gardies, Thams och Riksdagsmannen Anders Danielsons grundliga anmärkningar, bordt finna skäl att ändra sitt utlåtande, gjorde, hvad Utskotten under denna eländiga representation vanligen göra, det hemställde *vordsamligen*:

”att de dervid gjorda anmärkningarne måtte förfalla.” — Utskottets utlåtande, angående Anders Danielsons anmärkningar, införes dock in extenso; hans anmärkningar voro de svåraste att bita på, och Utskottets bortraiserande af dem, visar Riksdags-advocaturen i sin gloria.

”Beträffande dernäst Anders Danielsons ytterligare yrkande, att Staten borde öfvertaga Presterskapets aflöning, så har Utskottet häröfver redan yttrat sin tanka, och då inga nya skäl blifvit framställda, får Utskottet, i afseende på de förut anförda, endast återöppna sitt redan afgifna Utlåtande. I afseende åter på en

allmän undersökning om Presterskapets Löneinkomster, torde få anmärkas, att dessa bestå antingen i Kronotionde eller Boställs-afkastning eller Tertial- och Qvick-tionde, eller slutligen i penningar. Kronotiondens belopp är i officiell väg bekant. Boställs-afkastningen lär svårigen kunna bestämmas säkrare eller annorlunda, än som nu sker genom Taxerings-Comitéerne. Tionderna utgå antingen efter laga kraftvunna öfverenskommelser, eller efter gammal håfd, och i intetdera fallet är beloppet någon hemlighet; eller också utgöres Tertialtionden i Strået, beror således på årsväxten och kan icke på förhand beräknas. Penningeinkomsterna, slutligen, bero för det mesta på tillfälliga Ministeriella förrättningar, hvilka svårigen låra kunna med någon säkerhet calculeras. Hela undersökningen synes alltså öfverflödig, dels osäker. En undersökning åter om möjligheten att utvidga eller inskränka Pastorat till ungefärlig likhet måste, om den skulle leda till något resultat, omfatta hela Riket och förutsätter en total rubbning af vår närvarande Ecclesiastique-indelning. En sådan jemkning kan visserligen här och der åstadkommas med fördel; men i helt fortisar Utskottet att anse den utförbar, då här icke är ett nytt land att bebygga, befolka och indela, utan det gamla Sverige med sina mångfalliga local-skiljaktigheter och en deraf beroende Kyrko-indelning, helgad af århundraden och rotad i folkets sinnen. Att nu en reglering, som i många fall kunde vara billig och nyttig, likväl i stort kan finnas overkställbar, är en satts, som dagliga erfarenheten bestyrker, och som derföre ej lär innefatta någon motsägelse. Ic-

ke allt önskvärdt är derföre genast möjligt, och det är endast i motions- eller anmärknings-våg, som Utskottet måste erkänna, att ingenting är omöjligt."

Det är verkligen märkvärdigt, huru det Högvärdiga Presteståndet brottas emot alla föreslagna löneförbättringar för detta Stånd. Så har det varit ifrån långliga tider tillbaka; så låt det ock bli, ända tills en stark vilja sätter sitt veto emot detta tillstånd. Här finnes ingen så gammal Svensk, som minns de tider, då nationen varit nöjd med Presternas aflönings-sätt, och vid alla Riksdagar har denna nationens ovilja uttryckt sig. Det Högvärdiga Ståndet kan ej neka detta, äfvensom den mängd af grundliga raisonnementer, som uppenbarat denna nationens tanka. I denna våg är så mycket sagdt och omsagdt, att man nu mera tar för afgjort, det blott *Ståndets privilegium* skyddar den fortfarande orättvisan. Äfven vid denna Riksdag hafva tal derom hållits och motioner väckts. Utskottet har dock ej lyssnat hårtill, utan låter allt vara på gamla foten. Man sjunger och omsjunger den gamla visan, om nödvändigheten af belöningar för högre lärdomsförjenster, det vill säga, om sårre och bättre pastorater. År 1823 yttrade Utg., som Riksdagsman, hvad han i dag, efter sex års öfverläggning, som Tidningskrifvare återtager:

Pastoraterne behöfva ej vara olika till sin revenue, för att belöna den högre lärdomen. Den högre lärdomen har i alla fall sin belöning, tillräcklig nog att vinna afseende och så laga, att denna högre lärdom ej dör ut. Denna belöning består i det angenämre præparations-lif och det *tidigare* erhållande af oberoende lifsbergning, som den academiskt lärde erhåller.

Om alla pastorater uppskattades och den enhällne qvoten dividerades på pastoraterne, så att alla pastorer blefve lika lönte, så ligger dock den academiske kandidaten så mycket öfver, att hvar och en, med intellectuel och materiel för-måga utrustad, håldre skulle välja den lärda — än den så kallade ox-vågen. En candidat, som väljer den förre, njuter en angenäm ungdom

som docent och adjunct vid Academien, som lector eller collega vid de mindre undervisnings-verken; hans lärdoms-specimina berättiga honom att vid tidigare ålder erhålla ett pastorat, och han har aldrig erfarit adjunctens och capellans obehag. En åter, som går oxvågen, som helt simpelt blir prest, trålar och *tjenar*, 10 a 20 år, som hjälpprest och comminister, och erhåller, efter en tråkig ungdomstid, vid 40 a 50 år, det oberoende, som hans lärde kamrat redan har vid 30. Äro icke dessa fördelar nog? Skall nu, till på köpet, den lärde? kamraten, utom alla dessa fördelar, utom fördelen af en alltid angenämt passerad ynglinga- och ungdoms-ålder, äfven ha den, att vid 30 år få 2 a 3 gånger så stora inkomster, som hans mindre lycklige, men lika upplyste (må man skilja emellan upplysning och lärdom!) *lika*, ofta mera gagnande medbroder? Det lärer knappast behöfva sägas, alldeles icke bevisas, att en *simpel prest* i allmänhet gör lika mycket, ofta mera gagn i sin församling, än en *graduerad*.

Dessa reflexioner påtvinga sig hvar och en, som tänkt öfver detta ämne; de kunna antagas som axiomer. Hvarifrån kommer då denna ovilja att företaga en råfst, med *äfven* pastoraterne?

Svaret är icke svårt, men det är disharmoniskt. Axplockaren vågar det dock i tryck, äfven med fara af en action.

1:o "Det högre och lärde presterskapet är egentligen det, som representerar vid Riksdagarne.

2:o Presterskapet i allmänhet älskar att åga inslytande på församlingsboernes älsliga angelägenheter, och dertill bidrar nuvarande aflönings-sätt."

Må man rynka på näsan, dra på axlarna och utskrika detta svar som ett blasphemie. Sanningen är här så enkel, så naken, att Utg., utan tvekan, skulle underkasta den en votering öfver riket. *Hinc illæ lacrymæ.* Derifrån det motstånd, som alla försök att jemka presträtigheterna beständigt röna.

Ibland sina vänner har Utg. också den lyckan att räkna flere hederlige, rättskaffens

prestmän, äfven i nuvarande Prestestånd, och till deras tysta, om ej högljudda erkännande, vådjar han.

Ridderskapet och Adeln har afsagt sig nästan alla privilegier; Borgerskapet har väl icke afsagt sig sina, men man har så behändigt förstått att göra dem till ett chartek, att de nästan icke mera de facto existera; Bondeståndet har inga, utan drager, i ordets egentliga bemärkelse, *dagens tunga och hetta* — skulle då icke också det Högvördiga Ståndet, representanten för *Rikets upplysning*, vilja börja att *predika med exempel*?

Nationen, Högvördige och Vördige Herrar! Nationen är utledsen på Presterskapets aflöningssätt; J må declamera så mycket Ederlyster; Nationen tror ändå, att J ären Statens tjänare, tillsatte, att, emot lön och betalning, undervisa folket i Gudalårans heliga mysterier och Moralens lika heliga bud och befallningar; att J icke ären, icke kunnen, icke bören vara något mer — och Nationen vet, genom tusenfaldig erfarenhet, att en simpel prest gagnar sin församling lika mycket, upplyser och förbättrar lika mycket, som den språnglårdaste theolog. En af Sveriges lärddare prester och Stockholms mest ålskade predikant, en man, som väl i detta afseende kan anses som den mest competente domare, Biskop Wallin, föredrar ofta, i sina förträffliga predikningar, detta ämne — och Utg. har flera gånger, med hjertlig tillfredsställelse, hört honom ur Guds eget ord bevisa fäfångligheten och otillräckligheten af människors lärddom, då den användes till andeliga ting. Allmänna erfarenheten besannar ock detta; hvarföre icke då vidtaga en reform, som i långliga tider varit ansedd nödig och nyttig?

Valsar, Anglaiser och Potpourrier.

En Tysk Tidning för i år, säger:
— "Under loppet af Karnavalen gjorde flere härvarande musikhandlare goda affärer med

— *dansar af alla slag och under de löjligaset titlar. Så långt har det då kommit med den grasserande, befångda smaken, att dylika alottier höra till de gångbaraste, ja nästan ensamt renderande artiklarne, under det att Bethovens, Spohrs, Webers, Moschelles's, Onslows, Rombergs mästestycken ligga osålde i Boklådor-ne.* — —

Monne man icke kan använda dessa yttranden äfven på Stockholm? Då man ser den rasande ifver, hvarmed man *förvalsar och förpollskar* de utmärktaste melodier å utkommande stora verk, den mängd af usla klavéruddrag ur de största mästares arbeten, de små-potpourrier o. d., som dagligen annonseras till salu, under det att compositeurenes classiska verk ligga osålde i boklådorne; så måste man medge, att den *grasserande, befångda smaken* äfven hunnit oss. Ett musikförlag af det sortament och den rikedom, som för närvarande finnes i Östergrenska bokhandeln vid stora Nygatan, har troligen aldrig förr funnits i Stockholm; men ingen köper. Potpourrier, potpourrier, valsar, valsar, är hvad man vill ha. Också går man flitigt på med att stympa, afkorta och — förstöra. Vi kunna ej fördrå ett stort, ett klassiskt arbete, vi smälta det ej. Den legera snömos-musiqven, uppblandad med litet sylt af Rossini, är den, som smakar bäst. Dock, hvarföre strida mot strömmen? Hvarföre råtta smaken hos andra? Om smaken bör man ej disputera, är ett gammalt ordspråk. Mätte blott våra Musikhandlare, lika med Munkarne i Medeltiden, åt våra efterkommande förvara ett exemplar af hvarje mästestycke, så att, när denna förbistringens tid en gång upphört och den goda smakens åter inträder, de åtminstone icke måtte vara förlorade! Dock, denna önskan blir nog uppfylld, dertföre sörjer Allmänheten. De klassiska mästestyckena bli nog liggande i Östergrenska boklådan; icke heller behöfver man frukta, att någon Omar nu mera framträder och låter bränna hela samlingen — utan betalning; ty med detta vilkor skulle den säkert stå att erhålla, *äfven till detta ändamål.*

St. Barthelemy.

Då det kan vara interessant att se, huru det står till med Sveriges besittning St. Barthelemy, införes

Stats-Utskottets Memorial N:o 346, i anledning af K. M:ts Nådiga Skrifvelse, angående inkomsterne från Ön St. Barthelemy.

K. M:t har under den 20 sisl. Nov. till Utskottet aflåtit en så lydande Nädig Skrifvelse:

"Genom Nädig Skrifvelse af den 8 October 1825 meddelade K. M:t Rikens då församlade Stors Stats-Utskott underrättelse om förhållandet med inkomsterna från Colonien St. Barthelemy och om de orsaker, som då voro verkande på denna Ös handelsrörelse och afkastning.

Den öppnade handelsgemenskapen emellan NordAmericanska Förenta Staterna och Engelska Colonierna i Vestindien, som egde rum i kraft af Engelska Regeringens år 1822 fattade beslut, fortfor under derpå följande fyra år, att i rörelsen på Ön St. Barthelemy och i K. M:ts deraf beroende inkomster förorsaka ett lågervall och en minskning, som ej kunde annat än för K. M:t blifva ganska bekymmersamma. De högst betydande förskott, hvarmed K. M:t redan sett Sig föranklåten komma Barthelemyska Cassan härstädes till undsättning i och för sådana å densamma anvisade utgifter, hvartill på Rikets Stat ingen tillgång fanns, men som af behovet voro påkallade, måste, sedan Coloniens inträder ej längre motsvarade de oundgängeligaste försvars- och förvaltningskostnaderna, hvarken på stället eller i Moderlandet, ännu ytterligare ökas genom betydliga och årligen växande Summor, ehuru intet tillfälle försumrades att, genom indragning af Embeten och arfvoden, nedsätta utgiftsstaten till minsta möjliga belopp.

När Engelska Regeringen år 1826 förkla-

rade, det tillåtelsen för de NordAmericanska Förenta Staternas fartyg, att besöka Engelska Colonierna, skulle den 1 December samma år upphöra, började man hysa det hopp att handeln på St. Barthelemy skulle vinna någon tillväxt. De i Danska och Holländska Frihamnarne, förnämligast i St. Eustache, vidtagna åtgärder, bestämde K. M:t att under den 17 Jan. 1827 anbefalla utfärdandet af en ny Tulltariff, hvarigenom dels Tullafgifterna å inkommande och utgående Varor nedsattes till 1, 2 å högst 3 procent, dels vissa andra omgälder afskaffades.

K. M:t hoppas genom denna författning för framtiden betrygga Coloniens förmåga att utgöra kostnaden af dess förvaltning och oumbärligaste försvars-anstalter, äfven emot Sjörofvare, men har ock föresett, att något betydligt öfverskott utöfver hvad dessa utgifter kräfva, ej heller blifver att för framtiden påräkna. De förskotter, K. M:t bestridt som äro Dess fordringar på Cassans blifvande tillgångar, utgjorde den 1:sta sisl. October en summa af 192,339 R:dr Bco, 32 sk. 4 rist."

K. M:t förblifver R. Stors Stats-Utskott med all Kongl. Nåd och ynnest våtbevågen.

Datum ut supra.

CARL JOHAN.

G. af Wetterstedt.

Detta K. M:ts Nåd. tillkännagifvande, om förhållandet med inkomsterne från Ön St. Barthelemy, under den tid, som framflutit sedan år 1825, då äfven underrättelse i berörde ämne R. Sr meddelades, har Utskottet ansett icke fordra annan åtgärd, än att till R. Sr det samma vördsamligen frambära. Den 5 December 1829.

